

AALBORG UNIVERSITET

Semesterplan for 5. semester 2021

Bacheloruddannelsen i Psykologi

Indholdsfortegnelse

SEMESTERBESKRIVELSE FOR UDDANNELSER VED AALBORG UNIVERSITET	2
ARBEJDS- OG ORGANISATIONSPSYKOLOGI	4
KLINISK PSYKOLOGI.....	19
PÆDAGOGISK PSYKOLOGI.....	37

Semesterbeskrivelse for uddannelser ved Aalborg Universitet

Oplysninger om semesteret

Studienævn: Studienævn for Psykologi

Studieordning: <https://studieordninger.aau.dk/2021/26/2156>

Semesterets temaramme

Semestret introducerer til psykologiens anvendte discipliner gennem udbud af tre kursusmoduler:

Kursusmodulet i *Pædagogisk psykologi* introducerer til pædagogisk psykologi. Pædagogisk psykologi beskæftiger sig med de psykologiske aspekter af praksis, hvor der foregår udvikling, uddannelse og læring. Pædagogisk-psykologisk forskning udvikler, anvender og reflekterer over psykologiske teories anvendelse i pædagogiske praksisser. På den ene side har pædagogisk psykologi historisk set været optaget af at udvikle metoder til at måle og vurdere børn og unges egnethed til undervisning. På den anden side har forskningen været interesseret i at forstå og forbedre betingelser for læring og mindre i at måle individers evner. I kontinental og skandinavisk sammenhæng har en kritisk refleksion over pædagogiske praksis og deres forbindelse til samfundsforhold stået centralt. Undervisningen i pædagogisk psykologi beskæftiger sig med udvalgte dele af den skandinaviske og internationale forskningslitteratur. I forbindelse med undervisningen diskuteres nogle af de mest indflydelsesrige traditioner indenfor pædagogik og pædagogisk psykologi, de forskellige læringsteoretiske positioner, aspekter knyttet til de psykiske processer og de personlige forhold, der indgår i udviklings- og læringsforløb og der perspektiveres løbende til aktuelle pædagogisk-psykologiske debatter og fænomener.

Kursusmodulet i *Arbejds- og organisationspsykologi* introducerer til arbejds- og organisationspsykologi. Arbejds- og organisationspsykologien tilhører de anvendte discipliner indenfor psykologien og beskæftiger sig med en bred vifte af problemstillinger. Herunder problemstillinger relateret til motivation- og produktivitet, organisationsudvikling og medarbejderudvikling, det psykiske og sociale arbejdsmiljø, belastningsreaktioner og arbejdsbetingende sygdomme, samt sundhedsforebyggende og sundhedsfremmende tiltag i forhold til arbejdet og organisationer. Undervisningens formål er at give et overblik over arbejds- og organisationspsykologiens centrale teoretiske traditioner og nøgleproblemstillinger.

Kursusmodulet i *Klinisk psykologi* introducerer til klinisk psykologi. Klinisk psykologi er en anvendt disciplin, der indbefatter såvel viden om psykiske lidelser, som færdigheder i diagnosticering og psykologiske behandling af disse. Undervisningen i Klinisk psykologi indeholder en bred indføring i centrale teorier og forskningsresultater indenfor den kliniske psykologi, herunder teorier om psykiske lidelsers udbredelse, ætiologi, patogenese, klassifikation, forebyggelse og behandling. Kurset starter med en introduktion til sygdomsmodeller, evidensbegrebet og et overblik over den kliniske psykologi generelt og efterfølgende til det kliniske børnepsykologiske område. Dernæst belyses en række psykiske lidelser ud fra centrale klinisk psykologiske teorier.

Semesterets organisering og forløb

Semestret indeholder 3 kursusmoduler, der alle understøttes af seminarer eller workshops-forløb. De 3 kursusmoduler i hhv. Pædagogisk psykologi, Klinisk psykologi og Arbejds- og organisationspsykologi afholdes som forelæsningsforløb for hele semestret, mens seminarundervisningen foregår for mindre hold med undtagelse af pædagogisk psykologi. Her er årgangen delt i to lige store hold på en række workshops, der afvikles løbende.

Semesterkoordinator og sekretariatsdækning

Ankerlærer

Thomas Borchmann, borchman@hum.aau.dk

Sekretariatsdækning

Skemalægger Anja Starcke (anjas@hum.aau.dk)

Eksamen Annette Christensen annette@hum.aau.dk

Rekvisitionsbudget Lis Kragh lis@hum.aau.dk

Evaluering Pia Thorsen pthorsen@hum.aau.dk

Uddannelseskoordinator/Studienævnssekretær Andrea Dosenrode ad@hum.aau.dk

Arbejds- og organisationspsykologi

Modultitel dansk: Arbejds- og organisationspsykologi

Modultitel engelsk: Work and organizational Psychology

ECTS: 10

Placering

5. Semester

Modulansvarlig

Thomas Borchmann borchman@hum.aau.dk

Undervisere

Thomas Borchmann (TB), borchman@hum.aau.dk

Einar Baldursson (EBB), ainarb@hum.aau.dk

Bendt Torpegaard Petersen (BTP) torpe@hum.aau.dk

Poul Bonde Jensen (PBJ)

Seminarholdere

Søren Lindhardt Jensen linhardt@hum.aau.dk

Type og sprog

Studiefagsmodul (dansk)

Mål

Modulet omfatter centrale teorier og forskningsresultater inden for arbejds- og organisationspsykologien herunder teorier om individers og grupperes adfærd, identitet og emotioner i relation til arbejdet og organisationen. Når modulet er afsluttet, skal den studerende kunne demonstrere:

Viden:

- centrale psykologiske teorier og begreber vedrørende arbejdets organisering, organisationsadfærd og attituder/holdninger hos medlemmerne af en organisation
- problemstillinger vedrørende gruppeprocesser og arbejdsgruppen
- teorier om helbredsmæssige konsekvenser forbundet med arbejdet
- personligheds-, udviklings-, kognitions- og socialpsykologiske aspekter ved arbejds- og organisationspsykologi
- centrale teorier og empiri indenfor arbejds- og organisationspsykologien med henblik på at kunne reflektere over disse i konkrete afgrænsede sammenhænge.

Færdigheder:

- at identificere, analysere og vurdere psykologiske aspekter af arbejdets organisering, organisationsadfærd og attituder/holdninger hos medlemmerne af en organisation
- at identificere, analysere og vurdere problemstillinger vedrørende gruppeprocesser og arbejdsgruppen samt i teorier om helbredsmæssige konsekvenser forbundet med arbejdet
- at identificere, analysere og vurdere personligheds-, udviklings-, kognitions- og socialpsykologiske aspekter ved arbejds- og organisationspsykologi samt
- at anvende teori og empiri på udvalgte områder indenfor arbejds- og organisationspsykologi til at begrunde og vælge mellem centrale tilgange til relevante problemstillinger
- at formidle arbejds- og organisationspsykologisk indsigt i faglige sammenhænge.

Kompetencer:

- at håndtere ovenstående viden og kompetencer i konkrete, afgrænsede sammenhænge
- at identificere egne læringsbehov og selvstændigt tage ansvar for egen faglig udvikling.

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

Kursusmodulet i *Arbejds- og organisationspsykologi* introducerer til arbejds- og organisationspsykologi. Arbejds- og organisationspsykologien tilhører de anvendte discipliner indenfor psykologien og beskæftiger sig med en bred vifte af problemstillinger. Herunder problemstillinger relateret til motivation- og produktivitet, organisationsudvikling og medarbejderudvikling, det psykiske og sociale arbejdsmiljø, belastningsreaktioner og arbejdsbetingende sygdomme, samt sundhedsforebyggende og sundhedsfremmende tiltag i forhold til arbejdet og organisationer. Undervisningens formål er at give et overblik over arbejds- og organisationspsykologiens centrale teoretiske traditioner og nøgleproblemstillinger.

Omfang og forventet arbejdsindsats

Kursusmodulet består af 40 timer forelæsning og 10 timers seminar undervisning – hertil forventes 220 timers hjemmearbejde i form af hhv. forberedelse og efterbearbejdelse af undervisning samt eksamensforberedelse

Aktivitet	Timer
14 forelæsninger à 2 - 4 timer	36
Evalueringer	4
5 seminargange à 2 timer	10
Læsning og forberedelse	192
Eksamensforberedelse og afvikling	20

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 14

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminartimer: 10

Antal seminarhold: 4

Deltagere

5. Semester plus sidefagsstuderende

Modulaktiviteter (kursusgange med videre)

Kursusgang	Varighed	Tema/Emne	Forelæser	Tekster
1	3 timer	Arbejds- og organisationssyn	TB	1 - 4
2	2 timer	Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Scientific management/Taylorisme	TB	5 – 8 (Kap. 1 og 2 i 5)
3	2 timer	Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Human-relationskolen	TB	5 + 9 (Kap. 5 i 5)
4	2 timer	Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Neo-Human Relations-tænkning/Personlig-vækst orienteringen I	TB	5 + 10 – 20 (Kap. 6 og 8 i 5)
5	2 timer	Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Neo-Human Relations-tænkning/Personlig-vækst orienteringen II	TB	10 - 20
6	3 timer	Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Systemtænkning og Neotaylorisme	TB	5 + 21 – 24 (Kap. 9 i 5)
7	3 timer	Arbejdsopgaver og dagsordenstemaer i en HR-afdeling	PBJ	Pensumfri
8	2 timer	Organisatorisk deltagelse/ Medarbejderinvolvering	TB	25 - 27
9	3 timer	Selvstyrende arbejdsgrupper	TB	28 - 31
	2 timer	Midtvejsevaluering (ankerlærer)	TB	
10	3 timer	Psykisk arbejdsmiljø, belastninger og belastningsreaktioner (I)	EBB	32 - 42
11	3 timer	Psykisk arbejdsmiljø, belastninger og belastningsreaktioner (II)	EBB	32 - 42
12	2 timer	Intervention (I) på individniveau	BTP	43
13	2 timer	Intervention (II) på organisationsniveau	TB	44 - 46
14	4 timer	Mobning – og krænkelser - på arbejdspladsen	TB	47 - 51
	2 timer	Slutevaluering (ankerlærer)	TB	

Seminar 1	2 timer	Case: Taylorisme – karakteristika og konsekvenser	SL
Seminar 2	2 timer	Case: Sindelagspåvirkning – gevinster og mulige tab	SL
Seminar 3	2 timer	Case: Lean - karakteristika og mulige konsekvenser	SL
Seminar 4	2 timer	Case: Teamorganisering – karakteristika og konsekvenser	SL
Seminar 5	2 timer	Eksamens-gennemgang	SL

Eksamen

Mundtlig eksamen på baggrund af på forhånd offentliggjorte spørgsmål.

Pensumramme: 1000 standardsider ikke for snævert afgrænset obligatorisk litteratur.

Bedømmelsesform: Ved bedømmelsen gives karakter efter 7-trinsskalaen. Besvarelsen bedømmes af eksaminator.

Prøvens omfang: 10 ECTS-point.

Prøven skal demonstrere, at modulets mål er indfrie

Forelæsningsmanchet/Pensum:

1. forelæsning: Arbejds- og organisationssyn

3 timer v/ Thomas Borchmann

Litteratur (1-4)

- Torpegaard og Borchmann, (2009) Hvad er arbejde og hvordan bør arbejdsorganisationer anskues? Workingpaper. Udlægges som PDF
- Adler, Paul S.; Linda C. Forbes & Hugh Willmott (2007) Critical Management Studies, I Walsh, James P. (Editor) & Arthur P. Brief (Eds.). The Academy of Management Annals of Organization and Management, Vol. 1 Lawrence Erlbaum Associates Inc, New York (December 2007) 119 - 154 (1-27 i kompendiet)
- Morgan, G. (1980) Paradigms, Metaphors and puzzle-solving in organization theory. Administrative Science Quarterly, Vol. 25 . Issue 4 – 605 – 622
- Standing, G. (2016) The Precariat. Kap 1 i bogen The Precariat. London: Bloomsbury (p. 1-28)

2. forelæsning: Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Scientific management/Taylorisme

2 timer v/ Thomas Borchmann

Litteratur (5-8):

- Hollway, W. (1991). Work Psychology and Organizational Behaviour. Sage, Kap. 1 og 2.

- Taylor, F.W. (1999). Scientific management. I: Clark; Chandler & Barry. Organisation and identities. Int. Thomson business Press.
- Braverman, H. (1974) Kap. 4. Scientific Management i bogen Labour and Monopoly Capital
- Chan, J et all (2020) Kap. 4. Managing Foxconn i bogen Dying for an Iphone. London: Pluto press (48- 69)

3. forelæsning: Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Human-relationskolen

2 timer v/ *Thomas Borchmann*

Litteratur (5+9):

- Hollway, W. (1991). Work Psychology and Organizational Beha-viour. Sage, Kap. 5
- Roethlisberger, F.J. & Dickson, W.J. (1999). Group restriction of output. I: Clark; Chandler & Barry. Organisation and identities. Int. Thomson business Press.

4. forelæsning: Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Neo-Human Relations-tænkning/Personlig-vækst orienteringen I

2 timer v/ *Thomas Borchmann*

Litteratur (5+10-20):

- Hollway, W. (1991). Work Psychology and Organizational Behaviour. Sage, Kap. 6 og 8
- Herzberg, F. (1999). Motivation through job enrichment. I: Clark; Chandler & Barry. Organisation and identities. Int. Thomson business Press.
- McGregor, D. M. (1957). The Human Side of Enterprise. Management Review, 46, 22-28.
- Kondrasuk, J (1981) Studies in MBO Effectiveness, The Academy of Management Review, Vol. 6, No. 3 (Jul., 1981), pp. 419-430
- Grey, C. (1999) We are all managers now; we always were; on the development and demise of management. Journal of Management studies 36:5 1999
- Bass, B (1990) From Transactional to Transformational leadership: learning to share the vision. Organizational Dynamics. Vol 18. 19 – 31
- Meindl, J. R., Sanford B. E., & Dukerich, J. M. (1985). The romance of leadership. Administrative Science Quarterly, 30(1), 78–102.
- Ford, J., & Harding, N. (2018). Followers in leadership theory: Fiction, fantasy and illusion. Leadership, 14 (1), 3–24.
- Kunda, G. (2006) Culture and Organization. Kap 1 i Engineering Culture - Control and committent in a High-tech Cooperation. Philadelphia: Temple University press (p. 1-25)
- Tynell, J. (2002). Det er min egen Skyld. Tidsskrift for arbejdsliv, 2002
- Collinson, D.L. (2003). Identities and insecurities: Selves at work. Organization. Vol 10, nr. 3
- Fleming, P & Sturdy, (2009) ""Just be yourself!": Towards neo-normative control in organisations?", Employee Relations, Vol. 31 Issue: 6, pp.569-583, <https://doi.org/10.1108/01425450910991730>

5. forelæsning: Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Neo-Human Relations-tænkning/Personlig-vækst orienteringen II

2 timer v/ Thomas Borchmann

Litteratur (10-20):

- Herzberg, F. (1999). Motivation through job enrichment. I: Clark; Chandler & Barry. Organisation and identities. Int. Thomson business Press.
- McGregor, D. M. (1957). The Human Side of Enterprise. Management Review, 46, 22-28.
- Kondrasuk, J (1981) Studies in MBO Effectiveness, The Academy of Management Review, Vol. 6, No. 3 (Jul., 1981), pp. 419-430
- Grey, C. (1999) We are all managers now; we always were; on the development and demise of management. Journal of Management studies 36:5 1999
- Bass, B (1990) From Transactional to Transformational leadership: learning to share the vision. Organizational Dynamics. Vol 18. 19 – 31
- Meindl, J. R., Sanford B. E., & Dukerich, J. M. (1985). The romance of leadership. Administrative Science Quarterly, 30(1), 78–102.
- Ford, J., & Harding, N. (2018). Followers in leadership theory: Fiction, fantasy and illusion. Leadership, 14 (1), 3–24.
- Kunda, G. (2006) Culture and Organization. Kap 1 i Engineering Culture - Control and committent in a High-tech Cooperation. Philadelphia: Temple University press (p. 1-25)
- Tynell, J. (2002). Det er min egen Skyld. Tidsskrift for arbejdsliv, 2002
- Collinson, D.L. (2003). Identities and insecurities: Selves at work. Organization. Vol 10, nr. 3
- Fleming, P & Sturdy, (2009) "'Just be yourself!': Towards neo-normative control in organisations?", Employee Relations, Vol. 31 Issue: 6, pp.569-583, <https://doi.org/10.1108/01425450910991730>

6. forelæsning: Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol: Systemtænkning og Neotaylorisme

3 timer v/ Thomas Borchmann

Litteratur (5+21-24):

- Hollway, W. (1991). Work Psychology and Organizational Behaviour. Sage (Grundbog: hele bogen undtagen kap. 3,4,7 opgives)
- Leidener, R. (1993) Kap. 2. How can work on people be routinized i bogen Fast Food Fast Talk. University of California Press (p 24 – 43)
- Callum, C. (2020) Kap. 3. The system of Control i bogen Riding for Deliveroo. Cambridge: Polity Press (p. 41 – 72)
- Healey, M. (2020) Kap 4. Alienation and work: ICT professionals I bogen Marx and Digital Machines: Alienation, Technology, Capitalism. London: University of Westminster Press. (p. 39 – 57)
- Mehri, D. (2006) The Darker Side of Lean: An Insider's Perspective on the Realities of the Toyota Production System. Academy of Management Perspectives. Vol. 20, No. 2

7. forelæsning: Arbejdsopgaver og dagsordenstemaer i en HR- afdeling
3 timer v/ Poul Bonde Jensen

Litteratur:

Pensumfri

8. forelæsning: Organisatorisk deltagelse/ Medarbejderinvolvering
2 timer v/ Thomas Borchmann

Litteratur (25-27):

- Strauss, G. (1998). An Overview. I: Heller et al Organizational participation. Oxford University Press
- Hvid, H. et al (2020) Kap. 1 og 2 i bogen Demokratisering af arbejdet. Aarhus: Frydenlund (p 15 – 4)
- Mckendall, M. (1993) The Tyranny of Change: Organizational Development Revisited. Journal of Business Ethics, Vol. 12, No. 2 (Feb., 1993), pp. 93-104

9. forelæsning: Selvstyrende arbejdsgrupper
3 timer v/ Thomas Borchmann

Litteratur (28-31):

- Hackman, R. J. (1990): "Conclusion: Creating More Effective Work Groups in Organizations". I: Hackman (edit.): Groups that work (and those that don't). Jossey-bass Publ.
- Morgen, H. & Thomas, K. (1997): "A psychodynamic perspective on group processes". I: Wetherell, M (ed.): Identities, Groups and Social Issues. Sage. (p.70 - 85 og 94 – 110
- Barker, J.R. (1993). Tightening the iron Cage: Concertive Control inn Self-Managing Teams. Administrative Science Quarterly, 38
- Pedersen & Borchmann (2016): Om forbundenheders velsignelser og forbandelser – et studie af de intrapsyriske konflikter, som teamorganisering kan påføre os. Tidsskrift for Arbejdsliv 2016/3

10. forelæsning: Psykisk arbejdsmiljø, belastninger og belastningsreaktioner (I)
3 timer v/ Einar Baldursson

Litteratur (32-42):

- Salye, H. (1999). Stress; the general adaptation syndrome and dissonances of adoption. I: Clark; Chandler & Barry. Organisation and identities. Int. Thomson business Press.
- Lazarus, R. S. & Folkman, Susan (1987) Transactional Theory and Research on emotions and coping. European Journal of Personality, Vol. 1 p.
- Hobfoll, S.E. (1989). Conservation of Resources. A New Attempt at Conceptualizing Stress. American Psychologist, vol. 44, no 3
- Juster, R. P., McEwen, B. S., & Lupien, S. J. (2010). Allostatic load biomarkers of chronic stress and impact on health and cognition. Neuroscience & Biobehavioral Reviews, 35(1), 2-16.

- Schwabe, L., Joëls, M., Roozendaal, B., Wolf, O. T., & Oitzl, M. S. (2012). Stress effects on memory: an update and integration. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 36(7), 1740-1749.
- Oosterholt, B. G., der Linden, D. V., Maes, J. H., Verhraak, M. J., & Kompier, M. A. (2012). Burned out cognition-cognitive functioning of burnout patients before and after a period with psychological treatment. *Scandinavian journal of work, environment & health*, 38(4).
- Karasek (1979). Jobdemand, decision latitude, and mental strain: Implications for job redesign. *Administrative Science Quarterly*. Vol. 24, no. 2.
- Aronsson, G. (1991). Dimensions of Control as Related to Work organization, stress, and Health. I: Johnson, J.V. & Johansson, G. *The psychosocial Work Environment*. Baywood Publ.
- Johnson, V.J. (1991). Collective Control: Strategies for Survival in the Workplace. I: Johnson, J.V. & Johansson, G. *The psychosocial Work Environment*. Baywood Publ.
- Baldursson, E. B., Pedersen, B. T., & Carlsen, P. (2013). Brikker til en evolutionær neuro-social teori om stress. *Psyke & Logos*.
- Baldursson, E. B. (2012). Social smerte i det moderne arbejdsliv ud fra et arbejdspsykologisk perspektiv. *Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund*, 9(16). 33-62

11. forelæsning: Psykisk arbejdsmiljø, belastninger og belastningsreaktioner (II) 3 timer v/ Einar Baldursson

Litteratur (32-42):

- Salye, H. (1999). Stress; the general adaptation syndrome and dissonances of adoption. I: Clark; Chandler & Barry. *Organisation and identities*. Int. Thomson business Press.
- Lazarus, R. S. & Folkman, Susan (1987) Transactional Theory and Research on emotions and coping. *European Journal of Personality*, Vol. 1 p.
- Hobfoll, S.E. (1989). Conservation of Resources. A New Attempt at Conceptualizing Stress. *American Psychologist*, vol. 44, no 3
- Juster, R. P., McEwen, B. S., & Lupien, S. J. (2010). Allostatic load biomarkers of chronic stress and impact on health and cognition. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 35(1), 2-16.
- Schwabe, L., Joëls, M., Roozendaal, B., Wolf, O. T., & Oitzl, M. S. (2012). Stress effects on memory: an update and integration. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 36(7), 1740-1749.
- Oosterholt, B. G., der Linden, D. V., Maes, J. H., Verhraak, M. J., & Kompier, M. A. (2012). Burned out cognition-cognitive functioning of burnout patients before and after a period with psychological treatment. *Scandinavian journal of work, environment & health*, 38(4).
- Karasek (1979). Jobdemand, decision latitude, and mental strain: Implications for job redesign. *Administrative Science Quarterly*. Vol. 24, no. 2.
- Aronsson, G. (1991). Dimensions of Control as Related to Work organization, stress, and Health. I: Johnson, J.V. & Johansson, G. *The psychosocial Work Environment*. Baywood Publ.

- Johnson, V.J. (1991). Collective Control: Strategies for Survival in the Workplace. I: Johnson, J.V. & Johansson, G. The psychosocial Work Environment. Baywood Publ.
- Baldursson, E. B., Pedersen, B. T., & Carlsen, P. (2013). Brikker til en evolutionær neuro-social teori om stress. Psyke & Logos.
- Baldursson, E. B. (2012). Social smerte i det moderne arbejdsliv ud fra et arbejdspsykologisk perspektiv. Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund, 9(16). 33-62

12. forelæsning: Intervention (I) på individniveau

2 timer v/ Bendt Torpegaard Petersen

Litteratur (43):

- Pedersen, B (2014) Defensive organisatoriske værnemekanismer - Forførelse, traumatisering og stresssammenbrud. I: Klinisk socialpsykologi: Casestudier fra en arbejdspsykologisk behandlingspraksis. red. / Bendt Torpegaard Pedersen. 1. udg. Aalborg Universitetsforlag, 2014. s. 93-114.

13. forelæsning: Intervention (II) på organisationsniveau

2 timer v/ Thomas Borchmann

Litteratur (44-46):

- Stranne & Ramian. (2000) Organisationsudvikling. I (red. Eggert Petersen og Knud-Erik Sabroe) Arbejdspsykologi : arbejde, arbejdsmiljø og arbejdsorganisation. Munksgaard.
- Krogager, P. (1998). Konsulentarbejdet I komplekse omstillingsprocesser. Kapitel 6 – 9. Aarhus: Systime
- Roskam, E. (2017) kap. 12 using Participatory Action Research Methodology to Improve Worker Health I bogen Unhealthy Work. London: Routledge (p. 211- 228)

14. forelæsning: Mobning – og krænkelser - på arbejdspladsen

4 timer v/ Thomas Borchmann

Litteratur (47-51):

- Einarsen, S., Hoel, H., Zapf, D., & Cooper, C. L. (2011). The concept of bullying and harassment at work: The European tradition. In S. Einarsen, H. Hoel, D. Zapf, & C. L. Cooper (Eds.), Bullying and harassment in the workplace. Developments in theory, research, and practice. (2nd ed.) Boca Raton: CRC Press., 3-40
- Samnani, A.-K., & Singh, P. (2012). 20 Years of workplace bullying research: A review of the antecedents and consequences of bullying in the workplace. Aggression and Violent Behavior, 17(6), 581-589.
- Mulder, R., Pouwelse, M., Lodewijkx, H., & Bolman, C. (2014). Workplace mobbing and bystanders' helping behaviour towards victims: The role of gender, perceived responsibility and anticipated stigma by association. International Journal of Psychology, 49, 304-312. doi: 10.1002/ijop.12018

- Nielsen, M. B., Glasø, L., & Einarsen, S. (2017). Exposure to workplace harassment and the Five Factor Model of personality: A meta-analysis. *Personality and Individual Differences*, 104, 195-206
- Borchmann, T & B.T. Pedersen (2020) Employee representations of customer harassment and its causes in self-reported tales – enlightening spotlights on dark matters? *Communication & Language at Work - CLAW*, 7(1), 86-99

Litteratur til kursusmodulet i Arbejds- og organisationspsykologi		
Tema: Arbejds- og organisationssyn		
1	Torpegaard og Borchmann, (2009) Hvad er arbejde og hvordan bør arbejdsorganisationer anskues? Workingpaper. Udlægges som PDF	22 sider
2	Adler, Paul S.; Linda C. Forbes & Hugh Willmott (2007) Critical Management Studies, I Walsh, James P. (Editor) & Arthur P. Brief (Eds.). <i>The Academy of Management Annals of Organization and Management</i> , Vol. 1 Lawrence Erlbaum Associates Inc, New York (December 2007) 119 - 154 (1-27 i kompendiet)	27 sider
3	Morgan.G. (1980) Paradigms, Metaphors and puzzle-solving in organization theory. <i>Administrative Science Quarterly</i> , Vol. 25 . Issue 4 – 605 – 622	17 sider
4	Standing, G. (2016) The Precariat. Kap 1 i bogen The Precariat. London: Bloomsbury (p. 1-28)	28 sider
Tema: Forskrifter for arbejdsorganisering, medarbejdermotivation og medarbejderkontrol		
5	Hollway, W. (1991). <i>Work Psychology and Organizational Behaviour</i> . Sage (<i>Grundbog: hele bogen undtagen kap. 3,4,7 opgives</i>)	130 sider
6	Taylor, F.W. (1999). <i>Scientific management</i> . I: Clark; Chandler & Barry. <i>Organisation and identities</i> . Int. Thomson business Press.	5 sider
7	Braverman, H. (1974) Kap. 4. Scientific Management i bogen <i>Labour and Monopoly Capital</i>	26 sider
8	Chan, J et all (2020) Kap. 4. Managing Foxconn i bogen <i>Dying for an Iphone</i> . London: Pluto press (48- 69)	21 sider
9	Roethlisberger, F.J. & Dickson, W.J. (1999). <i>Group restriction of output</i> . I: Clark; Chandler & Barry. <i>Organisation and identities</i> . Int. Thomson business Press.	12 sider

10	Herzberg, F. (1999). Motivation through job enrichment. I: Clark; Chandler & Barry. Organisation and identities. Int. Thomson business Press.	9 sider
11	McGregor, D. M. (1957). The Human Side of Enterprise. Management Review, 46, 22-28.	8 sider
12	Kondrasuk, J (1981) Studies in MBO Effectiveness, The Academy of Management Review, Vol. 6, No. 3 (Jul., 1981), pp. 419-430	11 sider
13	Grey, C. (1999) We are all managers now; we always were; on the development and demise of management. Journal of Management studies 36:5 1999	23 sider
14	Bass, B (1990) From Transactional to Transformational leadership: learning to share the vision. Organizational Dynamics. Vol 18. 19 - 31	12 sider
15	Meindl, J. R., Sanford B. E., & Dukerich, J. M. (1985). The romance of leadership. <i>Administrative Science Quarterly</i> , 30(1), 78–102.	22 sider
16	Ford, J., & Harding, N. (2018). Followers in leadership theory: Fiction, fantasy and illusion. <i>Leadership</i> , 14 (1), 3–24.	20 sider
17	Kunda, G. (2006) Culture and Organization. Kap 1 i Engineering Culture - Control and committent in a High-tech Cooperation. Philadelphia: Temple University press (p. 1- 25)	25 sider
18	Tynell, J. (2002). Det er min egen Skyld. Tidsskrift for arbejdsliv, 2002	18 sider
19	Collinson, D.L. (2003). Identities and insecurities: Selves at work. <i>Organization</i> . Vol 10, nr. 3	16 sider
20	Fleming, P & Sturdy, (2009) ""Just be yourself!": Towards neo-normative control in organisations?", Employee Relations, Vol. 31 Issue: 6, pp.569-583, https:// doi.org/10.1108/01425450910991730	14 sider
21	Leidener, R. (1993) Kap. 2. How can work on people be routinized i bogen Fast Food Fast Talk. University of California Press (p 24 – 43)	19 sider
22	Callum, C. (2020) Kap. 3. The system of Control i bogen Riding for Deliveroo. Cambridge: Polity Press (p. 41 – 72)	31 sider
23	Healey, M. (2020) Kap 4. Alienation and work: ICT professionals I bogen Marx and Digital Machines: Alienation, Technology, Capitalism. London: University of Westminster Press. (p. 39 – 57)	18 sider

24	<u>Mehri, D. (2006) The Darker Side of Lean: An Insider's Perspective on the Realities of the Toyota Production System. <u>Academy of Management Perspectives. Vol. 20, No. 2</u></u>	20 sider
Tema: Indflydelsesøgning, arbejdsgrupper og gruppeorganisering		
25	Strauss, G. (1998). An Overview. I: Heller et al Organizational participation. Oxford University Press	30 sider
26	Hvid, H. et al (2020) Kap. 1 og 2 i bogen Demokratisering af arbejdet. Aarhus: Frydenlund (p 15 – 4)	29 sider
27	Mckendall, M. (1993) The Tyranny of Change: Organizational Development Revisited. Journal of Business Ethics, Vol. 12, No. 2 (Feb., 1993), pp. 93-104	11 sider
28	Hackman, R. J. (1990): "Conclusion: Creating More Effective Work Groups in Organizations". I: Hackman (edit.): Groups that work (and those that don't). Jossey-bass Publ.	25 sider
29	Morgen, H. & Thomas, K. (1997): "A psychodynamic perspective on group processes". I: Wetherell, M (ed.): Identities, Groups and Social Issues. Sage. (p.70 - 85 og 94 - 110	31 sider
30	Barker, J.R. (1993). Tightening the iron Cage: Concertive Control inn Self-Managing Teams. Administrative Science Quarterly, 38	29 sider
31	Pedersen & Borchmann (2016): Om forbundenheders velsignelser og forbandelser – et studie af de intrapsyriske konflikter, som teamorganisering kan påføre os. Tidsskrift for Arbejdsliv 2016/3	22 sider
Tema: Arbejdsmiljø, belastninger, stress og udbrændthed		
32	Salye, H. (1999). Stress; the general adaptation syndrome and dissonances of adoption. I: Clark; Chandler & Barry. Organisation and identities. Int. Thomson business Press.	2 sider
33	Lazarus, R. S. & Folkman, Susan (1987) Transactional Theory and Research on emotions and coping. European Journal of Personality, Vol. 1 p.	26 sider
34	Hobfoll, S.E. (1989). Conservation of Resources. A New Attempt at Conceptualizing Stress. American Psychologist, vol. 44, no 3	11 sider
35	Juster, R. P., McEwen, B. S., & Lupien, S. J. (2010). Allostatic load biomarkers of chronic stress and impact on health and cognition. Neuroscience & Biobehavioral Reviews, 35(1), 2-16.	13 sider

36	Schwabe, L., Joëls, M., Roozendaal, B., Wolf, O. T., & Oitzl, M. S. (2012). Stress effects on memory: an update and integration. <i>Neuroscience & Biobehavioral Reviews</i> , 36(7), 1740-1749.	8 sider
37	Oosterholt, B. G., der Linden, D. V., Maes, J. H., Verhraak, M. J., & Kompier, M. A. (2012). Burned out cognition-cognitive functioning of burnout patients before and after a period with psychological treatment. <i>Scandinavian journal of work, environment & health</i> , 38(4).	9 sider
38	Karasek (1979). Jobdemand, decision latitude, and mental strain: Implications for job redesign. <i>Administrative Science Quarterly</i> . Vol. 24, no. 2.	20 sider
39	Aronsson, G. (1991). Dimensions of Control as Related to Work organization, stress, and Health. I: Johnson, J.V. & Johansson, G. <i>The psychosocial Work Environment</i> . Baywood Publ.	9 sider
40	Johnson, V.J. (1991). Collective Control: Strategies for Survival in the Workplace. I: Johnson, J.V. & Johansson, G. <i>The psychosocial Work Environment</i> . Baywood Publ.	11 sider
41	Baldursson, E. B., Pedersen, B. T., & Carlsen, P. (2013). Brikker til en evolutionær neuro-social teori om stress. <i>Psyke & Logos</i> .	18 sider
42	Baldursson, E. B. (2012). Social smerte i det moderne arbejdsliv ud fra et arbejdspsykologisk perspektiv. <i>Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund</i> , 9(16). 33-62	23 sider
Tema: Intervention		
43	Pedersen, B (2014) <i>Defensive organisatoriske værnemekanismer - Forførelse, traumatisering og stresssammenbrud</i> . I: <i>Klinisk socialpsykologi: Casestudier fra en arbejdspsykologisk behandlingspraksis</i> . red. / Bendt Torpegaard Pedersen. 1. udg. Aalborg Universitetsforlag, 2014. s. 93-114.	21 sider
44	Stranne & Ramian. (2000) <i>Organisationsudvikling</i> . I (red. Eggert Petersen og Knud-Erik Sabroe) <i>Arbejdspsykologi : arbejde, arbejdsmiljø og arbejdsorganisation</i> . Munksgaard.	15 sider
45	Krogager, P. (1998). <i>Konsulentarbejdet I komplekse omstillingsprocesser</i> . Kapitel 6 – 9. Aarhus: Systime	25 sider
46	Roskam, E. (2017) kap. 12 using Participatory Action Research Methodology to Improve Worker Health I bogen <i>Unhealthy Work</i> . London: Routledge (p. 211- 228)	17 sider

Tema: Mobning og krænkelsooplevelser		
47	Einarsen, S., Hoel, H., Zapf, D., & Cooper, C. L. (2011). The concept of bullying and harassment at work: The European tradition. In S. Einarsen, H. Hoel, D. Zapf, & C. L. Cooper (Eds.), <i>Bullying and harassment in the workplace. Developments in theory, research, and practice</i> . (2nd ed.) Boca Raton: CRC Press., 3-40	38 sider
48	Samnani, A.-K., & Singh, P. (2012). 20 Years of workplace bullying research: A review of the antecedents and consequences of bullying in the workplace. <i>Aggression and Violent Behavior, 17</i> (6), 581-589.	9 sider
49	Mulder, R., Pouwelse, M., Lodewijkx, H., & Bolman, C. (2014). Workplace mobbing and bystanders' helping behaviour towards victims: The role of gender, perceived responsibility and anticipated stigma by association. <i>International Journal of Psychology, 49</i> , 304-312. doi: 10.1002/ijop.12018	9 sider
50	Nielsen, M. B., Glasø, L., & Einarsen, S. (2017). Exposure to workplace harassment and the Five Factor Model of personality: A meta-analysis. <i>Personality and Individual Differences, 104</i> , 195-206	12 sider
51	Borchmann, T & B.T. Pedersen (2020) Employee representations of customer harassment and its causes in self-reported tales – enlightening spotlights on dark matters? <i>Communication & Language at Work - CLAW, 7</i> (1), 86-99	12 sider
I alt 1052 sider		

Klinisk psykologi

Modultitel dansk: Klinisk psykologi

Modultitel engelsk: Clinical Psychology

ECTS: 10

Placering

5. Semester

Modulansvarlig

Bo Møhl (bomoehl@hum.aau.dk)

Undervisere

Malene Klindt Bohni (maleneklbo@hum.aau.dk)

Camilla Chelina Dybdal (camillacd@hum.aau.dk)

Ester Holte Kofod (ester@hum.aau.dk)

Mette Kold (mkoj@hum.aau.dk)

Bo Møhl (bomoehl@hum.aau.dk)

Kristine Kahr Nilsson (kkn@hum.aau.dk)

Gry Kjærdsdam Telléus (gdkd@hum.aau.dk)

Mette Thuesen (thuesen@hum.aau.dk)

Seminarholdere

Kursusmodulet består af 36 timer forelæsning og 8 timers seminar undervisning

Antal seminarhold: 4 v/ Mette Thuesen (thuesen@hum.aau.dk)

Type og sprog

Studiefagsmodul (dansk)

Mål

Modulet omfatter centrale teorier og forskningsresultater inden for den kliniske psykologi, herunder teorier om psykiske lidelser og problemer fremkaldt af livskriser samt teorier om egentlige psykopatologiske tilstande. Modulet tilrettelægges som en forelæsningsrække, der suppleres med seminarundervisning

Når modulet er afsluttet, skal den studerende kunne demonstrere:

Viden:

- centrale psykiske/psykiatriske lidelser og problemer på et psykologibaseret grundlag, samt forskelle og ligheder mellem centrale psykologiske teorier indenfor dette område
- psykologiske klassifikationssystemer og perspektiver på de psykiske forstyrrelses ætiologi og patogenese
- personligheds-, udviklings-, kognitions- og socialpsykologiske aspekter ved dannelse af psykiske forstyrrelser

- centrale teorier og empiri indenfor klinisk psykologi med henblik på at kunne reflektere over disse i konkrete afgrænsede sammenhænge.

Færdigheder:

- at identificere psykologiske aspekter af psykiatriske lidelser og
- at anvende psykologiske perspektiver på psykiatriske lidelsers og psykiske lidelsers klassifikation, ætiologi og patogenese
- at anvende teori og empiri på udvalgte områder indenfor klinisk psykologi til at begrunde og vælge mellem centrale tilgange til relevante problemstillinger
- at formidle klinisk-psykologisk indsigt i faglige sammenhænge.

Kompetencer:

- at håndtere ovenstående viden og kompetencer i konkrete, afgrænsede sammenhænge
- at kunne identificere egne læringsbehov og selvstændigt tage ansvar for egen faglig udvikling.

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

Faget Klinisk Psykologi har tematisk fællesskab med Psykiatri (6. semester), i og med, at begge fag bl.a. omhandler behandling af mennesker med psykiske lidelser. Det primære i faget Psykiatri (6. semester) er psykopatologi, diagnostik og behandling (bl.a. med medicin). Klinisk Psykologi fokuserer på den psykologiske og sociale dynamik bag udviklingen af psykiske problemer samt på behandlingen af disse, hvor emner som kontakt mellem behandler og klient/patient, virksomme elementer i forskellige former for psykoterapi, de fænomenologiske aspekter af psykisk lidelse og betydningen af den kontekst, som behandlingen foregår i.

Omfang og forventet arbejdsindsats

10 ECTS svarer til 270 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
18 forelæsninger à 2 timer	36
Evalueringer	1
4 seminargange à 2 timer	8
Læsning og forberedelse	225
Eksamen	En individuel intern skriftlig hjemmeopgave, der skal besvares indenfor 72 timer.

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 18

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminartimer: 8

Antal seminarhold: 4

Deltagere

studerende på 5. semester

Deltagerforudsætninger

Ingen specielle

Modulaktiviteter (kursusgange med videre)

Aktivitet	tidsslot	Titel	Forelæser
1	2x45 min.	Introduktion til klinisk psykologi, basale begreber og sygdomsmodeller	Bo Møhl
2	2x45 min.	<i>Psykoterapi What works for whom? – specifikke og non-specifikke faktorer i psykoterapi</i>	Bo Møhl
3	2x45 min	At være klinisk psykolog	Mette Thuesen
4	2x45 min.	<i>Objektrelationsteori, konflikt- og deficitpatologier og den analytiske holdning</i>	Mette Thuesen
5	2x45 min.	Klinisk børnepsykologi/ 1	Camilla Chelina Dybdal
6	2x45 min	Klinisk børnepsykologi/ 2	Camilla Chelina Dybdal
7	2x45 min	Tilknytningsteori og mentalisering	Bo Møhl
8	2x45 min.	Supervision	Bo Møhl
9	2x45 min.	At bruge kroppen - den psykologiske forståelse af spiseforstyrrelser og selvskade	Bo Møhl
10	2x45 min	Kognitiv adfærdsterapi / 1	Malene Klindt Bohni
11	2x45 min.	Kognitiv adfærdsterapi / 2	Malene Klindt Bohni
12	2x45 min	Mindfulness med fokus på MBCT	Mette Kold
13	2x45 min	Sorg og reaktioner på tab og traumer / 1	Ester Holte Kofod

14	2x45 min.	Sorg og reaktioner på tab og traumer / 2	Ester Holte Kofod
15	2x45 min.	Psykologisk forståelse og behandling af den depressive lidelse	Gry Kjærdsdam Telléus
16	2x45 min	At tale om seksualitet – et dobbelt tabu?	Bo Møhl
17	2x45 min.	Par- og gruppeterapi	Bo Møhl
18	2x45 min.	Forskning i psykoterapi	Bo Møhl
19	2x45 min	Spørgetime, eksamensforberedelse samt slutevaluering	Bo Møhl
20	1x45 min	Kollektiv feedback på opgave	NN

Eksamen

En individuel intern skriftlig prøve i Klinisk psykologi (Clinical Psychology).

Prøven er en bunden 72 timers opgave, hvor den studerende på baggrund af en stillet opgaveformulering skal besvare et eller flere spørgsmål inden for fagområdet.

Pensumramme: 1000 standardsider ikke for snævert afgrænset obligatorisk litteratur.

Sidetal: 5-7 sider.

Bedømmelsesform: Ved bedømmelsen gives karakter efter 7-trinsskalaen. Besvarelsen bedømmes af eksaminator.

Prøvens omfang: 10 ECTS-point.

Prøven skal demonstrere, at modulets mål er indfrie

Forelæsningsmanchet/Pensum:

1. Forelæsning: Introduktion til klinisk psykologi, basale begreber og sygdomsmodeller

2 timer v/ Bo Møhl

Forelæsningen giver en introduktion til klinisk psykologi – fagets genstandsområde, metoder, og historie. Desuden vil nogle basale begreber og sygdomsmodeller (den biomedicinske model, diatese-stress modellen og udviklingspsykopatologi) blive gennemgået og sat i relation til faget.

Litteratur:

- Møhl B, Simonsen E. (2017) Med mennesket i centrum. In: Simonsen E & Møhl B (red) Grundbog i Psykiatri (2. udg.). Hans Reitzels Forlag (30 sider)
- Harder S, Simonsen E. (2017) Udviklingspsykopatologi. In: Simonsen E & Møhl B (red) Grundbog i Psykiatri (2. udg.). Hans Reitzels Forlag (14 sider)

2. Forelæsning: Overblik over forskellige former for psykoterapi. What works for whom? – specifikke og non-specifikke faktorer i psykoterapi

2 timer v/ Bo Møhl

Forelæsningen formidler et introducerende overblik over forskellige psykoterapeutiske retninger og deres udvikling (psykoanalyse, kognitiv-adfærdsterapi, humanistisk-eksistentiel psykoterapi, systemisk terapi). Desuden vil evidensbegrebet samt specifikke versus fællesfaktorer/non-specifikke faktorer i psykoterapi blive gennemgået: *what works for whom?* - problemstillingen

Litteratur:

- Jørgensen, C.R., Kjølbye M. & Møhl, B. (2017) Psykoterapi. In: Simonsen E & Møhl B (red) Grundbog i Psykiatri (2. udg.). Hans Reitzels Forlag (kap. 32 p. 674-706) (30 sider)

Supplerende litteratur

- Kjølbye, M. & Møhl, B. Overblik over psykoterapiformerne. (12 sider) In: Møhl B & Kjølbye M. (red) Psykoterapiens ABC. PsykiatriFonden 2013
- Yalom, I.D. (2002) Terapiens Essens (2. udg.). Hans Reitzels Forlag

3. Forelæsning: At være klinisk psykolog; den professionelle rolle og at møde klienten

2 timer v/ Mette Thuesen

Forelæsningen omhandler, hvordan den kliniske psykolog forholder sig til sin professionelle rolle og hvordan han/hun skaber en god kontakt med klienten. Udfordringer og faldgruber i arbejdet diskuteres f.eks.: Hvad er fælles og hvad er unikt for den enkelte klient? Hvor går grænsen mellem privat og personlig? Hvad vil det sige at være empatisk?

Litteratur:

- Fog, J. (1998). Saglig medmenneskelighed. Grundforhold i psykoterapien. Hans Reitzels forlag. Kapitel 3 og 4. S.53-90.(38 sider)
- Casement, P. (1985/1991) Learning from the Patient. The Guilford Press. Kapitel 1. (s.6-28) (23 sider) eller Casement, P. (1987) Lyt til patienten. Hans Reitzels forlag. (s. 11-36.)

4. Forelæsning: Objektrelationsteori, konflikt- og deficitpatologier og den analytiske holdning

2 timer v/ Mette Thuesen

Forelæsningen vil omfatte en introduktion af den gruppe af objektrelationsteorier, der kaldes "den uafhængige skole". Grundlæggende begreber vil blive introduceret såsom selv, objekt

og objektrelation i et udviklingsmæssigt perspektiv og vil blive set i sammenhæng med Killingmos skelnen mellem konflikt- og deficitpatologi.

Litteratur:

- Killingmo, B. (1984). Conflict and Deficit. Implications for technique. *International J. of PsychoAnal.*, vol. 70, nr. 65, s. 65-79 (14 sider).
- Fonagy, P. & Target, M. (2003). Psychoanalytic Theories. Perspectives from Developmental Psychopathology, kap. 7, s. 137-165 (28 sider)

5. Forelæsning: Klinisk børnepsykologi – introduktion til feltet.

Undersøgelse/vurdering

2 timer v/ Camilla Chelina Dybdal

Forelæsningen giver en introduktion til den kliniske børnepsykologi hvor grundlæggende teorier og arbejdsområder præsenteres. Særlig fokus vil være på undersøgelses/vurderingsarbejdet.

Overvejelser over områdets særlige karakteristika, herunder fokus på samspillet med barnets forældre/omgivelser samt etiske og juridiske aspekter belyses og der inddrages eksempler fra klinisk praksis.

Litteratur:

- Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – En grundbog om teorier og arbejdsmetoder. (Kapitel 1: Psykodynamiske udviklingsteorier og forståelse af psykopatologi i barnealderen. København: Hans Reitzel (17 sider)
- Heede, T. (2010): Klinisk Børnepsykologi – Praksis i et socialt og relationelt perspektiv. DK: Akademisk Forlag. pp. 19-38 & pp. 110-121 (30 sider)
- Mortensen, K. V. (2001). "Forældrearbejde i børneterapi – partnerskab eller terapi?", pp. 57-72. In *Matrix*, 18(1-2).(16 sider)

Supplerende litteratur:

- Diagnostic Classification of Mental Health and Developmental Disorders of Infancy and Early Childhood, Revised (DC:0-3R) (2005). Washington DC: ZERO TO THREE PRESS. S. 10-66.
- Mortensen, K.V. (2006). Fra neuroser til relationsforstyrrelser. Kbh.: Gyldendal. S. 351-385.
- PDM Task Force (2006). Psychodynamic Diagnostic Manual. Silver Spring: Alliance of Psychodynamic Organizations. S. 175-195

6. Forelæsning: Klinisk børnepsykologi – behandling/intervention

2 timer v/ Camilla Chelina Dybdal

Forelæsningen tager udgangspunkt i et fokus på psykodynamisk psykoterapi med børn og unge. Herunder særligt fokus på legeterapi som behandlingsmetode. Der inddrages eksempler fra klinisk praksis.

Litteratur:

- Caccia, O. (1984). "Container and contained: Analysis of two ten year old boys". *Journal of Child Psychotherapy*, vol. 10. Pp. 57-69 (13 sider)
- Dybdal, C. C. P. (2016) Afslutningstemaer i psykoterapi – fra barnets og terapeutens perspektiv. In Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): *Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – Et område i udvikling (Kapitel 9)* pp. 179-195. København: Hans Reitzel (17 sider)
- Heede, T. (2010): *Klinisk Børnepsykologi – Praksis i et socialt og relationelt perspektiv*. DK: Akademisk Forlag. pp. 127-144 (17 sider)
- Mielcke, Jytte (2008): *Børneklinisk undersøgelse og behandling – med fokus på legen som projektiv metode*. Pædagogisk psykologisk tidsskrift. Forlaget skolepsykologi, 45. Nr. 1-2, 2008 pp. 53-65 (13 sider)

Supplerende litteratur:

- Alvarez, A. (1983). "Problems in the use of the counter transference: Getting it across", pp. 63-81. In: P.S. Barrows: "Key Papers from the Journal of Child Psychotherapy". Hove and New York: Brunner-Routledge.
- Danielson, Allis (1986): *Building your own world (Att Bygga sin värld)*. Handbok i Erikametoden. Stockholm: Psykologiförlaget
- Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): *Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – En grundbog om teorier og arbejdsmetoder (Bind 1)*. København: Hans Reitzel
- Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): *Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – Et område i udvikling*. København (Bind 2). København: Hans Reitzel
- Guerny, L & Ryan, V (2013): *Group Filial Therapy: The Complete Guide to Teaching Parents to Play Therapeutically with their Children*
- Midgley, N & Kennedy, E (2011): *Psychodynamic psychotherapy for children and adolescents: a critical review of the evidence base*, *Journal of Child Psychotherapy*, 37 (3), 232-260.
- Winnicott, D. W. (1990): *Leg og virkelighed (Play and reality)*. København: Hans Reitzels Forlag

7. Forelæsning: Tilknytningsteori og mentalisering

2 timer v/ Bo Møhl

Individets tidlige tilknytningserfaringer har livslang betydning for dets senere relationer til andre, for dets evne til affektregulering og for dets mentalisering. Forelæsningen vil fokusere på udviklingen af tilknytningsteori fra Bowlby til Fonagy og vil fremhæve eksempler på teoriens anvendelighed i klinisk praksis.

Litteratur:

- Bateman A og Fonagy P: *Mentaliseringsbaseret behandling af borderlinepersonlighedsforstyrrelser*, Akademisk Forlag, 2007, Kap 1-3 (70 sider)
- Bowlby, J. (1988) *Omsorg for Børn*. (Kapitel 1 s. 9-28) i Bowlby, J. (1988) *En sikker base. Tilknytningsteoriens kliniske anvendelser*. Det Lille Forlag (19 s.)
- Fonagy, P. (2006) *Introduktion til tilknytningsteorien* (pp. 13-28) *Vigtige resultater i tilknytningsforskningen* (pp 28-55). In Fonagy, P. *Tilknytningsteori ogPsykoanalyse*. Akademisk Forlag (42 sider).

Supplerende litteratur:

- Daniel, S. (2012) Tilknytning og Behandlingsrelationer (kapitel 2 s. 45-65) i Daniel, S. (2012) Relation og Fortælling. Tilknytningsmønstre i en behandlingskontekst. Samfundslitteratur.
- Broberg, A., Mothander, P. R., Granqvist, P., Ivarsson, T. (2010) Tilknytningsteori og psykoterapi (kapitel 10 s. 270-306) i Broberg, A., Mothander, P. R., Granqvist, P., Ivarsson, T. (2010) Tilknytning i Praksis. Tilknytningsteoriens anvendelse i forskning og klinisk praksis. Hans Reitzels Forlag
- Bo S., Kongerslev M. Larsen K.A., Bateman A. (2017) Mentaliseringsbaseret behandling af borderline personlighedsforstyrrelser. In: In: Simonsen E. & Bork Mathiesen B. (ed.) Personlighed og Personlighedsforstyrrelser. Hans Reitzels Forlag (435-472) (36 s.)
- Bøye R, Kjølbye M (red). (2012) Borderline. Psykoedukation, forståelse og behandling. København: Hans Reitzels Forlag
- Hansen J.S. (2017) Dialektisk Adfærdsterapi ved Borderline personlighedsforstyrrelse. In: In: Simonsen E. & Bork Mathiesen B. (ed.) Personlighed og Personlighedsforstyrrelser. Hans Reitzels Forlag (473-490) (17 s.)

8. Forelæsning: Supervision

2 timer v/ Bo Møhl

I forelæsningen gives en introduktion til supervisionsbegrebet med fokus på noviceterapeutens udviklings- og læringsproces samt forskellige supervisionsmodeller, men vil også se på rollen som supervisor f.eks. for tværfaglige teams i psykiatrien. Forelæsningen vil inddrage kliniske eksempler samt reflektere over nogle af de udfordringer, der kan opstå i et supervisionsforløb.

Litteratur:

- Møhl B. Psykoterapi- og personalesupervision. I: Simonsen & Møhl (red.) 2017 Grundbog i Psykiatri (2.udgave) København: Hans Reitzels Forlag (Kapitel 49, siderne 983-1004) (20 sider)

Supplerende:

- Haugaard Jacobsen, C. & Mortensen, K.V. (2017) Supervisionsrelationen. In: Haugaard Jacobsen, C. & Mortensen, K.V. Supervision af psykoterapi og andet behandlingsarbejde. København: Hans Reitzels Forlag. (kapitel 8, siderne 211-230) (19 sider)
- Hedegaard, A. E. (2011). Noviceterapeutens udfordring og læringsproces. Matrix, 2011; 4, 258-272. (14 s.)

9. Forelæsning: At bruge kroppen - den psykologiske forståelse af spiseforstyrrelser og selvskade

2 timer v/ Bo Møhl

Ved forelæsningen vil de forskellige former for selvskade og herunder spiseforstyrrelser blive gennemgået med hensyn til diagnostik, epidemiologi og ætiologi. Ved forelæsning vil der lægges særlig vægt på udredning og behandling af spiseforstyrrelser. Der vil ved forelæsningen såvel være fokus på børne- unge som voksenområdet og de særlige udfordringer der er relateret til udredning og behandling af forskellige aldersgrupper.

Litteratur:

- Munch Jensen B. & Møhl B. (2017) Spiseforstyrrelser. In: Simonsen E & Møhl B (red) Grundbog i Psykiatri (2. udg.). Hans Reitzels Forlag (477-496) (19 s.)
- Møhl B. (2019) Historical theories and new models for understanding non-suicidal self-injury In: Møhl, B. Assessment and Treatment of Non-Suicidal Self-Injury. A Clinical Perspective. London: Routledge (kap 5, 79-96) (17 sider)

Supplerende litteratur:

- Sundhedsstyrelsen 2005, Spiseforstyrrelser, anbefalinger for organisation og behandling, København. Findes på www.sst.dk
- Skårderud, F., Sommerfeldt, B. Robinson, P. (2020) Sult. Mentaliseringsbaserede tilgange til spiseforstyrrelser. Hans Reitzels Forlag.
- Møhl B. (2017) Personlighedsforstyrrelser og selvskade. In: Simonsen E. & Bork Mathiesen B. (ed.) Personlighed og Personlighedsforstyrrelser. Hans Reitzels Forlag (357-377) (20 s.)

10. Forelæsning: Kognitiv adfærdsterapi / 1

2 timer v/ Malene Klindt Bohni

Forelæsningen giver en introduktion til kognitiv adfærdsterapi, herunder grundlæggende model og metoder. Betydningen af tanker og adfærd i udviklingen og ikke mindst vedligeholdelsen af psykopatologi gennemgås med kliniske eksempler fra forskellige lidelser, herunder depression.

Litteratur:

- Rosenberg N.K., Mørch, M.M. & Arendt, M. Kognitiv adfærdsterapi – teori og metoder (kapitel 1)(30 sider). In: Arendt, M. & Rosenberg, N.K. (red) Kognitiv Terapi – Nyeste Udvikling. Hans Reitzels Forlag 2012.
- Straarup, K.N. Kognitiv adfærdsterapi ved affektive lidelser (kapitel 4)(35 sider). In: Arendt, M. & Rosenberg, N.K. (red) Kognitiv Terapi – Nyeste Udvikling. Hans Reitzels Forlag 2012.

Supplerende litteratur

- Beck, J.S. Kognitiv Adfærdsterapi – Grundlag og Perspektiver. Akademisk Forlag 2011

11. Forelæsning: Kognitiv adfærdsterapi / 2

2 timer v/ Malene Klindt Bohni

I forelæsningen vil der være fokus på kognitiv adfærdsterapeutisk forståelse og behandling af forskellige angsttilstande, med særlig fokus på OCD.

Litteratur:

- Jónsson, H. Kognitiv adfærdsmode for OCD (kapitel 7)(15 sider). In: Bohni, M.K. & Bennedsen, B.E. (red). OCD – Sygdom og behandling - for behandlere. Hans Reitzels Forlag 2014
- Bohni, M.K., Jónsson, H. & Rosenberg, N.K. Kognitiv adfærdsterapi ved OCD (kapitel 8) (81 sider). In: Bohni, M.K. & Bennedsen, B.E. (red). OCD – Sygdom og behandling - for behandlere. Hans Reitzels Forlag 2014

- Arendt, M. & Rosenberg, N.K. Kognitiv Adfærdsterapi ved panikangst og agorafobi (kapitel 6)(24 sider). In: Arendt, M. & Rosenberg, N.K. (red) Kognitiv Terapi – Nyeste Udvikling. Hans Reitzels Forlag 2012.
- Rosenberg, N.K. & Arendt, M. Kognitiv adfærdsterapi ved socialfobi (kapitel 7)(25 sider). In; Arendt, M. & Rosenberg, N.K. (red) Kognitiv Terapi – Nyeste Udvikling. Hans Reitzels Forlag 2012.

Supplerende litteratur

- Bohni, M.K. & Bennedsen, B.E. OCD – Sygdom og behandling - for patienter og pårørende. Hans Reitzels Forlag 2014
- Bennedsen, B.E., Bohni, M.K. & Jónsson, H. Kognitiv adfærdsterapi ved OCD . Kap. 9 i: Arendt, M. & Rosenberg, N.K. (red) Kognitiv Terapi – Nyeste Udvikling. Hans Reitzels Forlag 2012.
- Bohni, M.K. & Bennedsen, B.E. (2017). OCD – Obsessiv-kompulsiv tilstand. Kap. 18 i: Simonsen, E. & Møhl, B. (red.) Grundbog i Psykiatri, 2. udgave. Hans Reitzels Forlag.

12. Forelæsning: Mindfulness med fokus på MBCT

2 timer v/ Mette Kold

Forelæsningen byder på en introduktion til mindfulness. De mest anvendte retninger og deres anvendelsesområder inden for psykologien gennemgås kort. Der zoomes ind på retningen Mindfulness Based Cognitive Therapy (MBCT), som især bruges i forhold til at forebygge tilbagefald af svær depression.

Litteratur:

- Segal, Z.V., Williams, J.M.G. og Teasdale, J.D. (2013). Mindfulness-based cognitive therapy for depression (2. udg.) New York: Guilford Press. Side 11-60, kap. 1-3. (49 s.) (Chapter 1: Depression Casts a Long Shadow; Chapter 2: Why Do People Who Have Recovered from Depression Relapse?; Chapter 3: Developing Mindfulness-Based Cognitive Therapy.)

Supplerende litteratur:

- Chalotte Glintborg (red.) *Rehabiliteringspsykologi - en introduktion i teori og praksis*, (kapitel 7: Karina Ejgaard Hansen & Mette Kold: Mindfulness,) (s. 93- 125) (32 s.)

13. Forelæsning: Sorg og reaktioner på tab og traumer 1

2 timer v/ Ester Holte Kofod

Forelæsningen giver en introduktion til psykologiske forståelser af sorg og krise, med særlig fokus på fremkomsten af psykiatriske diagnoser for tab- og traumereaktioner (kompliceret/forlænget sorg, PTSD). Der vil endvidere være fokus på forskningen i ætologi, prognoser og behandlingsformer

Litteratur:

- Guldin, Mai-Britt (2014). Kapitel 4: Psykotraumatologi og diagnostisk kategorisering af sorg, Kapitel 5: Den behandlingskrævende sorg. I: *Tab og Sorg. En grundbog for professionelle*. København: Hans Reitzel. [40 sider]
- Jacobsen, Michael Hviid & Kofod, Ester Holte (2015). Sorg: En fraværsfølelse under forandring. I: Bo, Inger Glavind & Jacobsen, Michael Hviid (Red.): *Hverdagslivets følelser: Tilstande, relationer, kulturer*. København: Hans Reitzel. Følgende uddrag: s.

254-260 (Psykologiske forståelser af sorg) og s. 263-268 (Sorg som lidelse: Patologiseringen af sorg). [13 sider]

- Wakefield, Jerome C. & Horwitz, Allan V. (2010). Chapter 2: Normal reactions to adversity or symptoms of disorder? In: Gerald M. Rosen & B. Christopher Frueh (Eds.). *Clinician's Guide to Posttraumatic Stress Disorder*. New Jersey: John Wiley & Sons. [17 sider]
- Walter, T. (2006). What is complicated grief? A social constructionist answer. *Omega: The Journal of Death and Dying*, 52 (1). pp. 71-79. [9 sider]
- White, Michael (2006). Hilse på igen: om at indlemme den tabte relation i sorgarbejdet (s. 65-81). (Uddrag fra Kapitel 3: Genmedlemsgørelse). I: *Narrativ praksis*. København: Hans Reitzel. [17 sider]

Supplerende Litteratur:

- Granek, Leeat (2013) Disciplinary Wounds: Has Grief Become the Identified Patient for a Field Gone Awry? *Journal of Loss and Trauma*, 18:3, 275-288. [14 sider]
- Holmgren, Anette (2010). Alle kan tale om traumer. I: Anette Holmgren (Red.). *Fra terapi til pædagogik*. København: Hans Reitzel. [25 sider].
- Van der Kolk, B. A. (2000) Posttraumatic Stress Disorder and The Nature of Trauma. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 2(1): 7-22 [16 sider]
- Wakefield, Jerome C. (2013). Is complicated/prolonged grief a disorder? Why the proposal to add a category of complicated grief disorder to the DSM-5 is conceptually and empirically unsound. In: Margaret Stroebe, Henk Schut & Jan van den Bout (Eds.). *Complicated grief: Scientific foundation for health care professionals*. pp. 99-114. London: Routledge. [16 sider]

14. Forelæsning Tab, traumer og traumeinformede perspektiver på psykisk lidelse 2

2 timer v/ Ester Holte Kofod

Forelæsningen giver en introduktion til psykologiske forståelser af sorg og krise, med særlig fokus på fremkomsten af psykiatriske diagnoser for tab- og traumereaktioner (kompliceret/forlænget sorg, PTSD). Dertil introducerer forelæsningen The Power Threat Meaning Framework som et bud på et alternativ til diagnostiske og biomedicinske sygdomsmodeller til forståelse af psykiske lidelser.

Litteratur:

- Guldin, Mai-Britt (2014). Kapitel 4: Psykotraumatologi og diagnostisk kategorisering af sorg, Kapitel 5: Den behandlingskrævende sorg. I: *Tab og Sorg. En grundbog for professionelle*. København: Hans Reitzel. [40 sider]
- Jacobsen, Michael Hviid & Kofod, Ester Holte (2015). Sorg: En fraværsfølelse under forandring. I: Bo, Inger Glavind & Jacobsen, Michael Hviid (Red.): *Hverdagslivets følelser: Tilstande, relationer, kulturer*. København: Hans Reitzel. Følgende uddrag: s. 254-260 (Psykologiske forståelser af sorg) og s. 263-268 (Sorg som lidelse: Patologiseringen af sorg). [13 sider]
- Johnstone, L. (2020): General Patterns in the Power Threat Meaning Framework – Principles and Practice, *Journal of Constructivist Psychology*, DOI: 10.1080/10720537.2020.1773358 [12 sider]
- Read, J. & Harper, D. J. (2020): The Power Threat Meaning Framework: Addressing Adversity, Challenging Prejudice and Stigma, and Transforming Services, *Journal of Constructivist Psychology*, DOI: 10.1080/10720537.2020.1773356 [15 sider]

- Wakefield, Jerome C. & Horwitz, Allan V. (2010). Chapter 2: Normal reactions to adversity or symptoms of disorder? In: Gerald M. Rosen & B. Christopher Frueh (Eds.). *Clinician's Guide to Posttraumatic Stress Disorder*. New Jersey: John Wiley & Sons. [17 sider]
- Walter, T. (2006). What is complicated grief? A social constructionist answer. *Omega: The Journal of Death and Dying*, 52 (1). pp. 71-79. [9 sider]
- White, Michael (2006). Hilse på igen: om at indlemme den tabte relation i sorgarbejdet (s. 65-81). (Uddrag fra Kapitel 3: Genmedlemsgørelse). I: *Narrativ praksis*. København: Hans Reitzel. [17 sider]

Supplerende læsning:

- Due, Henning (2018). Diagnoseoprøret ulmer. *Magasinet P*, 6(18), 10-18. <https://infolink2020.dk/PsyNyt/Dokumenter/doc/19062.pdf>
- Granek, Leeat (2013) Disciplinary Wounds: Has Grief Become the Identified Patient for a Field Gone Awry? *Journal of Loss and Trauma*, 18:3, 275-288. [14 sider]
- Holmgren, Anette (2010). Alle kan tale om traumer. I: Anette Holmgren (Red.). *Fra terapi til pædagogik*. København: Hans Reitzel. [25 sider].
- Van der Kolk, B. A. (2000) Posttraumatic Stress Disorder and The Nature of Trauma. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 2(1): 7-22 [16 sider]
- Wakefield, Jerome C. (2013). Is complicated/prolonged grief a disorder? Why the proposal to add a category of complicated grief disorder to the DSM-5 is conceptually and empirically unsound. In: Margaret Stroebe, Henk Schut & Jan van den Bout (Eds.). *Complicated grief: Scientific foundation for health care professionals*. pp. 99-114. London: Routledge. [16 sider]

15. forelæsning: Psykologisk forståelse og behandling af den depressive lidelse 2 timer v/ Gry Kjærdsdam Telléus

Ved forelæsningen vil de affektive sindslidelser (såvel unipolar som bipolar) blive gennemgået med særligt vægt på depression. Der vil ved forelæsningen vil der være fokus på diagnostik, epidemiologi og ætiologi, udredning og behandling.

Litteratur:

- Jürgen Barth, Thomas Munder, Heike Gerger, Eveline Nüesch, Sven Trelle, Hansjörg Znoj, Peter Jüni and Pim Cuijpers. 2016. Comparative Efficacy of Seven Psychotherapeutic Interventions for Patients with Depression: A Network Meta-Analysis. *PLoS Medicine*. <https://doi.org/10.1176/appi.focus.140201> (12 sider)
- Cuijpers P, Quero S, Noma H, Ciharova M, Miguel C, Karyotaki E, Cipriani A, Cristea IA, Furukawa TA. Psychotherapies for depression: a network meta-analysis covering efficacy, acceptability and long-term outcomes of all main treatment types.
- *World Psychiatry*. 2021 Jun;20(2):283-293. doi: 10.1002/wps.20860.PMID: 34002502 (13 sider)

Supplerende litteratur:

- National klinisk retningslinje for non-farmakologisk behandling af unipolar depression (publiceret 2016) (Kan skimmes). Findes på Sundhedsstyrelsens hjemmeside for NKR på adressen: <https://www.sst.dk/da/udgivelser/2016/~-/media/0216564BB8AA4D40B7DBAF21E9ACF403.ashx>

- WHO ICD-10, Psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser – klassifikation og diagnostiske kriterier. F30-39 (16 sider)
- Depressive Disorders, 155-188, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition (DSM-5), 2013, American Psychiatric Association.
- Power, M (Editor), The Wiley Blackwell Handbook of Mood Disorders, 2nd Edition, ISBN: 978-1-119-97892-3, August 2013, Wiley-Blackwell

16. At tale om seksualitet – et dobbelte tabu?

2 timer v/ Bo Møhl

9 ud af 10 danskere vurderer, at seksualitet er vigtigt eller meget vigtigt for deres livskvalitet, men til trods for dette går mange mennesker med ubehandlede seksuelle forstyrrelser, fordi både klienten/patienten selv og behandleren ofte undgår at tage fat på emnet. Som psykolog kan man ikke undgå at møde seksualitet og seksuelle problemer hos sine klienter, og denne forelæsning handler om, hvordan seksualiteten kan vise sig i kliniske sammenhænge og hvordan man kan tage emnet op på en empatisk, ikke-dømmende eller krænkende måde.

Litteratur:

- Graugaard, C., Møhl B. Seksualitet i et psykosocialt perspektiv. In Graugaard, C., Giraldi, A., Møhl Bo (2019) Sexologi. Faglige perspektiver på seksualitet. Munksgaards Forlag (pp. 103-143)(40 sider)
- Møhl, B., Giraldi, A., Graugaard, C. At arbejde klinisk sexologisk. In Graugaard, C., Giraldi, A., Møhl Bo (2019) Sexologi. Faglige perspektiver på seksualitet. Munksgaards Forlag (pp 687-711)(23 sider)

Supplerende litteratur:

- Lins, K.K. Samtalen om sex. Hans Reitzels Forlag 2018

17. Forelæsning: Par- og gruppeterapi

2 timer v/ Bo Møhl

Forelæsning vil gennemgå par- og gruppeterapi ud fra forskellige referencerammer og i relation til forskellige problemstillinger. Hvordan bruges gruppen? Hvornår bør man tilbyde parterapi?

Litteratur:

- Alberdi F. Gruppeterapi mellem fortid og fremtid. In: Nielsen J, Sørensen P (red). Brug Gruppen. København: Hans Reitzels Forlag. 2013 (pp 25-49) (24 sider)

Supplerende litteratur

- Møhl B. Familie- og parterapi. In: Møhl B, Kjølbye M. Psykoterapiens ABC. København: PsykiatriFonden 2013.
- Bloch S, Harari. Family Therapy. In: Gabbard GO, Beck JS, & Holmes (eds) Oxford Textbook of Psychotherapy. Oxford: Oxford University Press, 2005 (pp 57-67) (10 sider)
- Dattilio FM. Cognitive-behavior Therapy with Couples. In: Gabbard GO, Beck JS, & Holmes (eds) Oxford Textbook of Psychotherapy. Oxford: Oxford University Press, 2005 (pp 77-87) (10 sider)

- Scharff D.E, Scharff J.S. Psychodynamic Couple Therapy. In: Gabbard GO, Beck JS, & Holmes (eds) Oxford Textbook of Psychotherapy. Oxford: Oxford University Press, 2005 (pp 67-77) (10 sider)

18. Forelæsning: Forskning i psykoterapi

2 timer v/ Bo Møhl

Forelæsningen vil introducere gennemgå principper for empirisk udforskning af psykoterapi bl.a. ved hjælp af kvalitative metoder og rating scales (fx Hamilton-D & A)

Litteratur:

- Poulsen S, Lau M, Simonsen S. Forskning i Psykoterapi. In: Alberdi F, Rosenbaum B, Sørensen P. (red) Moderne Psykoterapi. Hans Reitzels Forlag 2015 (pp543-583) (40 sider)

Supplerende litteratur

- Hougaard E, Jonsson H, Piet J & Nørr H. Hvordan dokumenteres virkningen af psykoterapi? In: Møhl B & Kjølbye M (red) Psykoterapiens ABC. PsykiatriFonden 2013

19. Forelæsning: Spørgetime og afsluttende evaluering

2 timer v/ Bo Møhl

Dette afsluttende møde vil forme sig som en spørgetime, hvor uafklarede temaer kan gennemgås. Vi vil desuden lave en evaluering af kursusforløbet samt en kort introduktion til eksamensformen (anvendelse af case)

Samlet Litteratur I alt: ca. 971 sider:

Alberdi F. Gruppeterapi mellem fortid og fremtid. In: Nielsen J, Sørensen P (red). Brug Gruppen. København: Hans Reitzels Forlag. 2013 (pp 25-49) (24 sider)

Arendt, M. & Rosenberg, N.K. Kognitiv Adfærdsterapi ved panikangst og agorafobi (kapitel 6)(24 sider). In: Arendt, M. & Rosenberg, N.K. (red) Kognitiv Terapi – Nyeste Udvikling. Hans Reitzels Forlag 2012.

Jürgen Barth, Thomas Munder, Heike Gerger, Eveline Nüesch, Sven Trelle, Hansjörg Znoj, Peter Jüni and Pim Cuijpers. 2016. Comparative Efficacy of Seven Psychotherapeutic Interventions for Patients with Depression: A Network Meta-Analysis. PLoS Medicine. <https://doi.org/10.1176/appi.focus.140201>

Bateman A og Fonagy P: Mentaliseringsbaseret behandling af borderlinepersonlighedsforstyrrelser, Akademisk Forlag, 2007, Kap 1-3 (70 sider)

Bohni, M.K., Jónsson, H. & Rosenberg, N.K. Kognitiv adfærdsterapi ved OCD (kapitel 8) (81 sider). In: Bohni, M.K. & Bennedsen, B.E. (red). OCD – Sygdom og behandling - for behandlere. Hans Reitzels Forlag 2014

Bowlby, J. (1988) Omsorg for Børn. (Kapitel 1 s. 9-28) i Bowlby, J. (1988) En sikker base. Tilknytningsteoriens kliniske anvendelser. Det Lille Forlag (19 s.)

Caccia, O. (1984). "Container and contained: Analysis of two ten year old boys". Journal of Child Psychotherapy, vol. 10. Pp. 57-69 (13 sider)

- Casement, P. (1985/1991) Learning from the Patient. The Guilford Press. Kapitel 1. S.6-28 (23 sider) eller Casement, P. (1987) Lyt til patienten. Hans Reitzels Forlag. S. 11-36.
- PCuijpers P, Quero S, Noma H, Ciharova M, Miguel C, Karyotaki E, Cipriani A, Cristea IA, Furukawa TA. [Psychotherapies for depression: a network meta-analysis covering efficacy, acceptability and long-term outcomes of all main treatment types.](#) World Psychiatry. 2021 Jun;20(2):283-293. doi3: 10.1002/wps.20860.PMID: 34002502 (13 s.)
- Dybdal, C. C. P. (2016) Afslutningstemaer i psykoterapi – fra barnets og terapeutens perspektiv. In Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – Et område i udvikling (Kapitel 9) pp. 179-195. København: Hans Reitzel (17 sider)
- Fog, J. (1998). Saglig medmenneskelighed. Grundforhold i psykoterapien. Hans Reitzels forlag. Kapitel 3 og 4. S.53-90.(38 sider)
- Fonagy, P. (2006) Introduktion til tilknytningsteorien (pp. 13-28) Vigtige resultater i tilknytningsforskningen (pp 28-55). In Fonagy, P. Tilknytningsteori og Psykoanalyse. Akademisk Forlag (42 sider).
- Fonagy, P. & Target, M. (2003). Psychoanalytic Theories. Perspectives from Developmental Psychopathology, kap. 7, s. 137-165 (28 sider)
- Graugaard, C., Møhl B. Seksualitet i et psykosocialt perspektiv. In Graugaard, C., Giralidi, A., Møhl Bo (2019) Sexologi. Faglige perspektiver på seksualitet. Munksgaards Forlag (pp. 103-143)(40 sider)
- Grünbaum, L. & Mortensen, K. V. (2016): Psykodynamisk psykoterapi med børn og unge – En grundbog om teorier og arbejdsmetoder. (Kapitel 1: Psykodynamiske udviklingsteorier og forståelse af psykopatologi i barnealderen. København: Hans Reitzel (17 sider)
- Guldin, Mai-Britt (2014). Kapitel 4: Psykotraumatologi og diagnostisk kategorisering af sorg, Kapitel 5: Den behandlingskrævende sorg. I: Tab og Sorg. En grundbog for professionelle. København: Hans Reitzel. [40 sider]
- Harder S, Simonsen E. (2017) Udviklingspsykopatologi. In: Simonsen E & Møhl B (red) Grundbog i Psykiatri (2. udg.). Hans Reitzels Forlag (14 sider)
- Heede, T. (2010): Klinisk Børnepsykologi – Praksis i et socialt og relationelt perspektiv. DK: Akademisk Forlag. pp. 19-38, pp. 110-121, pp. 127-144 (47 sider)
- Jacobsen, Michael Hviid & Kofod, Ester Holte (2015). Sorg: En fraværsfølelse under forandring. I: Bo, Inger Glavind & Jacobsen, Michael Hviid (Red.): Hverdagslivets følelser: Tilstande, relationer, kulturer. København: Hans Reitzel. Følgende uddrag: s. 254-260 (Psykologiske forståelser af sorg) og s. 263-268 (Sorg som lidelse: Patologiseringen af sorg). [13 sider]
- Johnstone, L. (2020): General Patterns in the Power Threat Meaning Framework – Principles and Practice, Journal of Constructivist Psychology, DOI: 10.1080/10720537.2020.1773358 [12 sider]
- Jørgensen, C.R., Kjølbye M. & Møhl, B. (2017) Psykoterapi. In: Simonsen E & Møhl B (red) Grundbog i Psykiatri (2. udg.). Hans Reitzels Forlag (kap. 32 p. 674-706) (30 sider)
- Jónsson, H. Kognitiv adfærdsmodel for OCD (kapitel 7)(15 sider). In: Bohni, M.K. & Bennedsen, B.E. (red). OCD – Sygdom og behandling - for behandlere. Hans Reitzels Forlag 2014

- Killingmo, B. (1984). Conflict and Deficit. Implications for technique. *International J. of PsychoAnal.*, vol. 70, nr. 65, s. 65-79 (14 sider).
- Mielcke, Jytte (2008): Børneklinsk undersøgelse og behandling – med fokus på legen som projektiv metode. *Pædagogisk psykologisk tidsskrift*. Forlaget skolepsykologi, 45. Nr. 1-2, 2008 pp. 53-65 (13 sider)
- Mortensen, K. V. (2001). "Forældrearbejde i børneterapi – partnerskab eller terapi?", pp. 57-72. In *Matrix*, 18(1-2).(16 sider)
- Mortensen, K.V. (2006): *Fra neuroser til relationsforstyrrelser*, 2. udgave (Kapitel A1: Klassifikationer og psykiatrisk diagnostik, s. 347 – 381). København: Gyldendal. (34 sider).
- Munch Jensen B. & Møhl B. (2017) *Spiseforstyrrelser*. In: Simonsen E & Møhl B (red) *Grundbog i Psykiatri* (2. udg.). Hans Reitzels Forlag (477-496) (19 s.)
- Møhl B. (2019) *Historical theories and new models for understanding non-suicidal self-injury* In: Møhl, B. *Assessment and Treatment of Non-Suicidal Self-Injury. A Clinical Perspective*. London: Routledge (kap 5, 79-96) (17 sider)
- Møhl, B., Giraldi, A., Graugaard, C. *At arbejde klinisk sexologisk*. In Graugaard, C., Giraldi, A., Møhl Bo (2019) *Sexologi. Faglige perspektiver på seksualitet*. Munksgaards Forlag (pp 687-711)(23 sider)
- Møhl B, Simonsen E. (2017) *Med mennesket i centrum*. In: Simonsen E & Møhl B (red) *Grundbog i Psykiatri* (2. udg.). Hans Reitzels Forlag (30 sider)
- Møhl B. *Psykoterapi- og personalesupervision*. I: Simonsen & Møhl (red.) 2017 *Grundbog i Psykiatri* (2.udgave) København: Hans Reitzels Forlag (Kapitel 49, siderne 983-1004) (20 sider)
- Poulsen S, Lau M, Simonsen S. *Forskning i Psykoterapi*. In: Alberdi F, Rosenbaum B, Sørensen P. (red) *Moderne Psykoterapi*. Hans Reitzels Forlag 2015. (pp543-583) (40 sider)
- Read, J. & Harper, D. J. (2020): *The Power Threat Meaning Framework: Addressing Adversity, Challenging Prejudice and Stigma, and Transforming Services*, *Journal of Constructivist Psychology*, DOI: 10.1080/10720537.2020.1773356 [15 sider]
- Rosenberg N.K., Mørch, M.M. & Arendt, M. *Kognitiv adfærdsterapi – teori og metoder* (kapitel 1) (30 sider). In: Arendt, M. & Rosenberg, N.K. (red) *Kognitiv Terapi – Nyeste Udvikling*. Hans Reitzels Forlag 2012.
- Rosenberg, N.K. & Arendt, M. *Kognitiv adfærdsterapi ved socialfobi* (kapitel 7)(25 sider). In; Arendt, M. & Rosenberg, N.K. (red) *Kognitiv Terapi – Nyeste Udvikling*. Hans Reitzels Forlag 2012.
- Segal, Z.V., Williams, J.M.G. og Teasdale, J.D. (2013). *Mindfulness-based cognitive therapy for depression* (2. udg.) New York: Guilford Press. Side 11-60, kap. 1-3. (49 sider)
- Straarup, K.N. *Kognitiv adfærdsterapi ved affektive lidelser*(kapitel 4) (35 sider). In: Arendt, M. & Rosenberg, N.K. (red) *Kognitiv Terapi – Nyeste Udvikling*. Hans Reitzels Forlag 2012.
- Wakefield, Jerome C. & Horwitz, Allan V. (2010). Chapter 2: *Normal reactions to adversity or symptoms of disorder?* In: Gerald M. Rosen & B. Christopher Frueh (Eds.). *Clinician's Guide to Posttraumatic Stress Disorder*. New Jersey: John Wiley & Sons. [17 sider]
- Walter, T. (2006). *What is complicated grief? A social constructionist answer*. *Omega: The Journal of Death and Dying*, 52 (1). pp. 71-79. [9 sider]

White, Michael (2006). Hilse på igen: om at indlemme den tabte relation i sorgarbejdet (s. 6581). (Uddrag fra Kapitel 3: Genmedlemsgørelse). I: Narrativ praksis. København: Hans Reitzel. [17 sider]

Pædagogisk Psykologi

Modultitel dansk: Pædagogisk Psykologi

Modultitel engelsk: Educational Psychology

ECTS: 10

Placering

5. Semester

Modulansvarlig

Paula Cavada-Hrepich (pcavadah@hum.aau.dk)

Thomas Szulevicz (thoszu@hum.aau.dk)

Undervisere

Thomas Szulevicz TS thoszu@hum.aau.dk

Paula Cavada-Hrepich PC pcavadah@hum.aau.dk

Mogens Jensen MJ mogensj@hum.aau.dk

Noomi Matthiesen NM noomi@hum.aau.dk

Bo Allesbøe Christensen boallesoe@hum.aau.dk

Casper Feilberg CF feilberg@hum.aau.dk

Charlotte Wegener CW cw@hum.aau.dk

Martin Mølholm MM mam@hum.aau.dk

Svend Brinkmann SB svendb@hum.aau.dk

Aleksandra Kaszowska AK kaszowska@hum.aau.dk

Seminarholdere

2 holder kun til workshops

Type og sprog

Studiefagsmodul

Dansk & Engelsk

Mål

Når modulet er afsluttet, skal den studerende kunne demonstrere:

Viden:

- centrale teorier om læring og forandring af praksis, om forholdet mellem uddannelse, profession og arbejdspladsbaseret læring samt indsigt i forskellige opfattelser af forholdet mellem pædagogik og psykologi som selvstændige videnskabsdiscipliner,
- aktuelle samfundsrelevante diskurser om læring og forandring samt evnen til at analysere disse og placere dem i et historisk og kulturelt perspektiv og
- personligheds-, udviklings-, kognitions- og socialpsykologiske aspekter ved pædagogisk psykologi.
- centrale teorier og empiri indenfor pædagogisk psykologi med henblik på at kunne reflektere over disse i konkrete afgrænsede sammenhænge.
-

Færdigheder:

- at identificere og analysere psykologiske aspekter af læring og af forandring af praksis
- at identificere og analysere psykologisk relevante aspekter forholdet mellem uddannelse, profession og arbejdspladsbaseret læring,
- at identificere og analysere forskellige opfattelser af forholdet mellem pædagogik og psykologi som selvstændige videnskabsdiscipliner,
- at identificere og analysere aktuelle samfundsrelevante diskurser om læring og forandring samt disses placering i et historisk og kulturelt perspektiv,
- at identificere og analysere personligheds-, udviklings-, kognitions- og socialpsykologiske aspekter ved pædagogisk psykologi
- at anvende teori og empiri på udvalgte områder indenfor pædagogisk psykologi til at begrunde og vælge mellem centrale tilgange til relevante problemstillinger
- at formidle pædagogisk-psykologisk indsigt i faglige sammenhænge.

Kompetencer:

- at anvende ovenstående viden og færdigheder til teoretisk og metodisk at undersøge pædagogisk-psykologiske problemstillinger på en selvstændig, velargumenteret, nuanceret og kritisk måde
- at identificere egne læringsbehov og selvstændigt tage ansvar for egen faglig udvikling.

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

Pædagogisk psykologi beskæftiger sig med de psykologiske problemstillinger der knytter sig til læring, udvikling og tilblivelsesprocesser. Det er således problemstillinger der opstår i uddannelses-, institutions og organisations sammenhænge. Gennemgribende temaer handler om læring, undervisning, identitet, deltagelsesmuligheder og handlekompetencer. Pædagogisk psykologi trækker særligt på teorier fra social-, personligheds-, udviklings- og kognitionspsykologiske felter, og beskæftiger sig med tematikker og metoder der er beslægtede med både organisations og klinisk psykologi.

Omfang og forventet arbejdsindsats

10 ECTS svarer til 270 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
18 forelæsninger à 2 timer	36
1 forelæsninger à 4 timer	4
1 feedbacktimer à 1 timer	1
6 workshops á 3 timer (x2)	12
Læsning og forberedelse	168
Eksamener (ugeeksamen)	40

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 18 x 2 timer, 1 x 4 timer, 6 x 3 timer

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminar timer: 0

Antal seminarhold: 0

Deltagere

Inkluderer sidefagsstuderende

Modulaktiviteter (kursusgange med videre)

FORLÆSNING	VARIGHED	TITEL/EMNE	UNDERVISER
1.	2x45 min	Introduktion – hvad er pæd. psyk?	Thomas Szulevicz & Paula Cavada-Hrepich
2.	2x45 min	Vygotsky's legacy in education	Paula Cavada-Hrepich
3.	2x45 min	Projektpædagogisk og humanistisk psykologisk læringsteori - Illeris og Rogers	Casper Feilberg
4.	2x45 min	Critical Pedagogy: Freire and Giroux	Paula Cavada-Hrepich
5.	2x45 min	Pragmatisme med særlig henblik på Dewey	Svend Brinkmann
6.	2x45 min	Systemisk Læringsteori	Martin Mølholm
7.	2x45 min	Læringsteori – vending mod mesterlære og situeret læring	Noomi Matthiesen
8.	2x45 min	Synlig læring	Thomas Szulevicz & Noomi Matthiesen
9.	2x45 min	Myths and truths behind theory of learning styles	Aleksandra Kaszowska
10.	2x45 min	Dannelsesbegrebets aktualitet inden for lange videregående uddannelser	Casper Feilberg
11.	2x45 min	Følelser og magt i spil i uddannelseskontekster	Casper Feilberg
12.	2x45 min	Pædagogisk psykologi og uddannelsessystemet fra et postmoderne og neoliberalt perspektiv	Thomas Szulevicz
13.	2x45 min	Digitalitet og (ud)dannelse.	Bo Allesøe Christensen

14.	2x45 min	Pædagogisk psykologi i socialt regi	Mogens Jensen
15.	2x45 min	Pædagogisk psykologi og praktisk handlekompetence	Mogens Jensen
16.	2x45 min	Marginalisering i uddannelsessystemet	Noomi Matthiesen
17.	2x45 min	Etnicitet & Uddannelse	Noomi Matthiesen
18.	2x45 min	Køn og pædagogisk psykologi	Paula Cavada-Hrepich
19.	4x45 min	Afrunding, opsamling og evaluering	Thomas Szulevicz & Paula Cavada-Hrepich
20.	1x45 min	Kollektiv feedback	Paula Cavada-Hrepich
WORKSHOPDAGE	VARIGHED	TITEL/EMNE	UNDERVISER
1.	3x45 min (x2)	Workshop med introduktion til pædagogisk psykologi	Mogens Jensen
2.	3x45 min (x2)	Who learns what, how and when? Unfolding the complexities of learning situations	Paula Cavada-Hrepich
3.	3x45 min (x2)	Problemløst analyse af aktuelle pædagogisk-psykologiske problemstillinger	Casper Feilberg
4.	3x45 min (x2)	Innovation, evidens, standardisering i det offentlige.	Mogens Jensen & Charlotte Wegener
5.	3x45 min (x2)	Etnicitet, marginalisering & læring	Noomi Matthiesen
6.	3x45 min (x2)	Trivselskrisen i uddannelsessystemet - pædagogik eller sundhed?	Thomas Szulevicz

Eksamen

- Ugeeksamen. Se vigtige datoer i moodle og formalia vedr. Prøver.

Forelæsningsoversigt med pensum

1. Forelæsning: Introduktion – hvad er pædagogisk psykologi?

2 timer v/ Thomas Szulevicz & Paula Cavada-Hrepich

I denne forelæsning gives en introduktion til pædagogisk psykologi, de problemstillinger som der behandles indenfor dette område, samt hvilke praksis- og anvendelsesområder der berøres af pædagogisk-psykologiske tematikker. Forelæsningen tegner et landskab over, hvilke dele af psykologien, som der trækkes på, i arbejdet med pædagogisk-psykologiske problemstillinger.

Forelæsningens pensum:

- Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. Klim. (270)

2. Forelæsning: Vygotsky's legacy in education

2 timer v/ Paula Cavada-Hrepich

This lecture aims to explore the understanding of human cognition and learning as social and cultural rather than individual phenomena proposed by Vygotsky. In this endeavor, his central conceptualizations and further elaborations (zone of proximal development, scaffolding, semiotic mediation, imagination and creativity, double move, among others) are discussed in light of the current influences that they have in the educational and psychological theory and practice.

Forelæsningens pensum:

- Chaiklin, S. (2003). The Zone of Proximal Development in Vygotsky's Analysis of Learning and Instruction. In A. Kozulin, B. Gindis, V. Ageyev, & S. Miller (Eds.), *Vygotsky's Educational Theory in Cultural Context* (Learning in Doing: Social, Cognitive and Computational Perspectives, pp. 39-64). Cambridge: Cambridge. (26 sider)
- Wood, D., Bruner, J., & Ross, G. (1976). The role of tutoring in problem solving. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 17(2), 89–100. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1976.tb00381.x> (12 sider)
- Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. 2. udgave. Klim [Kapitel 4. p. 123-146; p. 202-123]

3. Forelæsning: Projektpædagogisk og humanistisk psykologisk læringsteori - Illeris og Rogers

2 timer v/ Casper Feilberg

Humanistisk psykologi (Rogers 1969) har i et pædagogisk historisk perspektiv bidraget med væsentlige perspektiver på den lærende, og i en dansk sammen har projektpædagogikken (Illeris, 1985, Krogh et al., 2008) siden 1970'erne introduceret pædagogiske forståelser, som den dag i dag stadig er aktuelle og nødvendige. I forelæsningen præsenteres grundbegreber og grundforståelser, og de sættes i perspektiv af den kritik, som er rettet mod disse traditioner og forståelser.

Forelæsningens pensum:

- Illeris, K. (1985 [1981]). *Modkvalificeringens pædagogik – problemorientering, deltagerstyring og eksemplarisk indlæring*. (2. oplag, nyt forord). København: Unge Pædagoger [1. Indledning pp.25-34, 4. Grundlæggende didaktiske principper pp. 93-117. (31 sider)
- Krogh, L., Olsen, J. B., & Rasmussen, P. (2008). Indledning. I: L. Krogh, J.B. Olsen & P. Rasmussen (red.), *Projektpædagogik: perspektiver fra Aalborg Universitet* (pp. 9-10). Aalborg: Aalborg Universitetsforlag. (2 sider)
- Rogers, C. (1969). Freedom to learn. Ohio: Merrill. [pp. 157-164, 279-297. (18 sider)
- Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. 2. udgave. Klim [Kapitel 3]Se desuden pensumteksten Feilberg (2015, p. 56), som er oplistet under forelæsningen *Følelser og magt i spil i uddannelseskontekster*, mht. projektpædagogik og Klaus Nielsens kritik heraf.

4. Forelæsning: Critical Pedagogy – Freire and Giroux

2 timer v/ Paula Cavada-Hrepich

Critical Pedagogy is a philosophy of education and a social movement that aims to understand the political nature of education. In this lecture, we will review the foundations of this philosophy mainly through the proposal of Paulo Freire and Henry Giroux. We will discuss Freire's idea of emancipation from oppression through critical consciousness, and the implications of favouring a critical, problem-posing and dialogical approach to teaching and learning. As well, we will discuss Giroux's ideas how do power, politics and knowledge connect in creating the conditions for social relations and the production of knowledge and values, in both the classroom and school.

Forelæsningens pensum

- Freire, P. (2005). Chapter one. In *Pedagogy of the oppressed* (pp.43-69). New York: Continuum. (21 sider)
- Giroux, H. (1983). Ideology and agency in the process of schooling. *The Journal of Education*, 165(1), 12-34. (23 sider)

5. Forelæsning: Pragmatisme med særlig henblik på Dewey

2 timer v/ Svend Brinkmann

Forelæsningen beskriver John Deweys banebrydende pædagogiske tænkning fra første halvdel af det tyvende århundrede. Der gives også en mere almen indføring i pragmatisme generelt og dens pædagogiske implikationer specifikt, ligesom der trækkes tråde til aktuelle debatter på uddannelsesområdet.

Forelæsningens pensum:

Brinkmann, S. (2006). John Dewey – en introduktion. (kap. 7 "Fællesskabets pædagogik", s. 173-209) København: Hans Reitzels Forlag. (35 sider)

6. Forelæsning: Systemisk Læringsteori

2 timer v/ Martin Mølholm

Denne forelæsning introducerer til den systemiske læringsteori og ontologien om lukkede, autopoietiske (selv-skabende) systemer, og med epistemologien om at al læring er systeminterne, selvreferentielle operationer.

Teorien placerer sig inden for den del af socialkonstruktivismen der kaldes for den operative konstruktivisme, hvor skolen ses som et uddifferentieret subsystem i samfundssystemet – den står, så at sige, uden for samfundet og er dermed ikke en del af det. Der er samtidig tale om en teori der knytter an til funktionalismen, hvor handlinger forklares ud fra den funktion de har i forhold til en helhed – i forhold til systemet.

Barnet er den symbolske bro (Luhmann kalder det for det symbolsk generaliserende (kommunikations)medie) der binder skolen og samfundet sammen. Den muliggør samtalen mellem skolen og de øvrige 'systemer' i omverdenen: familien/forældrene, de forskellige politiske systemer, PPR og andre kommunale instanser, foreninger, etc., om barnets læring, udvikling og dannelse.

Forelæsningens pensum:

- Luhmann, N. (2006). System as Difference. *Organization*, 13(1), 37–57. <https://doi.org/10.1177/1350508406059638> (20 sider)
- Rasmussen, J. (1998). Radikal og operativ konstruktivisme, s. 120 – 137. I Bisgaard, N.J. (red.). *Pædagogiske Teorier*, 3. udgave. Værløse: Billesø & Baltzer. (18 sider).
- Dixon, R. (2007). Systemic Thinking: A Framework for Research into Complex Psychosocial Problems. *Qualitative Research in Psychology*, 4 (1), 145-166 <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14780880701473532> (22 sider)
- Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. 2. udgave. Klim [Kapitel 4.]

Supplerende litteratur

- Luhmann, N. (2002). Samfundets uddannelsessystem, s. 41 – 73. København: Hans Reitzels Forlag, 2006. (33 sider). (supplerende litteratur)
- Mølholm, M. & Horsbøl, A. (accepted). United we stand, ch. 2: Analysis of form, pp. xx – xx. North Carolina: Information Age Publishing Inc. (supplerende litteratur)

7. Forelæsning: Læringsteori – vending mod mesterlære og situeret læring

2 timer v/ Noomi Matthiesen

Denne forelæsning præsenterer situeret læringsteori, der argumenterer for, at læring og viden er relationelt og situeret. Forelæsningen tager fat på de diskussioner, der historisk har kendetegnet situeret læringsteori, med særligt fokus på diskussionen om transfer af viden fra en praksis til en anden. Derudover skitseres aktuelle diskussioner, omkring situeret læringsteori. Start med at læse Lave (2009), dernæst Packer & Goicoechea (2000). Læs derefter Anderson et al. (1996) og Greeno's svar til dem. Grundbogen støtter læsningen af primærlitteraturen.

Forelæsningens pensum:

- Anderson, J., Reder, L., & Simon, H. (1996). Situated Learning and Education. *Educational Researcher*, 25(4), 5–11. <https://doi.org/10.3102/0013189X025004005> (6 sider)
- Greeno, J.G. (1997). On claims that answer the wrong questions. *Educational Researcher*, 26(1) p. 5-17. doi: 10.3102/0013189X026001005. (12 sider)
- Lave, J. (2009). The Practice of Learning. In: K. Illeris (ed.) Contemporary theories of learning: Learning theorists... in their own words. Routledge: New York, pp. 200-208. (8 sider)
- Packer, M. J. & Goicoechea (2000). Sociocultural and Constructivist Theories of Learning: Ontology, Not Just Epistemology. *Educational Psychologist* 35(4) (pp. 227-241). (14 sider).
- Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. Klim.

8. Forelæsning: Synlig læring

2 timer v/ Thomas Szulevicz & Noomi Matthiesen

I denne forelæsning præsenteres synlig læringsteori, der har rødder i John Hatties metaanalyser af forskellige faktoreres effekt på læring. Synlig læringsteori er aktuelt meget indflydelsesrig i de danske folkeskoler, og der vil blive diskuteret fordele og ulemper ved de metoder, der har rødder i denne læringsteori.

Forelæsnings pensum:

- Hattie, J. & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*. Vol. 77 (1) pp. 81-112. (31 sider).
- Nielsen, K. & Klitmøller, J. (2017). Blinde pletter i den synlige læring. Kritiske kommentar til "Hattie-revolutionen." *Nordic Studies in Education*, 1, 3-18 (15 sider)
- Terhart, E. (2011). Has John Hattie really found the holy grail of research on teaching? An extended review of *Visible Learning*. *Journal of Curriculum Studies*. 43(3), 425-438. (13 sider)

9. Forelæsning: Myths and truths behind theory of learning styles

2 timer v/ Aleksandra Kaszowska

Learning styles theory assumes that different students have different modes of learning, and their learning could be improved if the teaching style aligns with the preferred learning mode. Most popular conception of learning styles divides students into visual, auditory, of kinesthetic learners: for example, if the teacher presents new vocabulary in the form of pictures, the visual learners should learn that vocabulary better than auditory learners. In this lecture we will discuss how misconceptions about individual differences between students gave rise to learning styles theory, and briefly explore cognitive components of successful learning (information comprehension and retention).

Forelæsnings pensum:

- Kirschner, P., & van Merriënboer, J. (2013). Do Learners Really Know Best? Urban Legends in Education. *Educational Psychologist*, 48(3), 169–183. <https://doi.org/10.1080/00461520.2013.804395> (12 sider)
- Pashler, H., Mcdaniel, M., Rohrer, D., & Bjork, R. (2008). Learning Styles: Concepts and Evidence. *Psychological Science in the Public Interest*, 9(3), 105–119. <https://doi.org/10.1111/j.1539-6053.2009.01038.x> (13 sider)

- Roediger, H. L., & Karpicke, J. D. (2006). Test-Enhanced Learning: Taking Memory Tests Improves Long-Term Retention. *Psychological Science*, 17(3), 249–255. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2006.01693.x> (7 sider)

10. Forelæsning: Dannelsesbegrebets aktualitet inden for lange videregående uddannelser

2 timer v/ Casper Feilberg

Dannelse er et af de helt centrale begreber inden for humaniora, som har en lang forhistorie og mange betydninger. Begrebet er i dag mere aktuelt end nogensinde, og det tages til indtægt for mange forskellige betydninger i den videnskabelige litteratur og i den offentlige debat. I denne forelæsning tages begrebet særligt op i forhold til folkeskole (Biesta og Klafki) samt universitetsuddannelse (Feilberg). Dannelsesbegrebet anvendes (Feilberg, Klafki) og kritiseres (Biesta) på mange forskellige måder, og forelæsningen vil give indblik i disse positioner. En af forelæsningens mål er at slå til lyd for at skelne mellem uddannelse og dannelse, da dannelsesbegrebet hermed kan tematisere ofte oversete aspekter af uddannelsesforløbet, nemlig de forhold som angår andet og mere end blot kompetencetilegnelse og erhvervsforberedelse.

Forelæsningens pensum:

- Feilberg, C. (2014). *Indledning og Dannelsesbegrebet*, fra *Dannelsen af en psykologisk og videnskabelig habitus hos psykologistuderende*, hhv. pp. 1-7 & 92-104. [Ph.d. afhandling, Roskilde Universitet. Publiceret på www.livsverden.dk/feilberg. (20 sider) [Dannelsesbegrebet kan 'pege på' centrale humanvidenskabelige idealer, bl.a. i form af videnskabens grænser og livets forrang; endelig præsenteres en eksistentiel-fænomenologisk fortolkning af dannelsesbegrebet som fremhæver dannelsesprocessen som en proces bestående af både selvfortabelse og genfindelse af sin egen stemme]
- Biesta, G. (2002). *Bildung And Modernity: The Future Of Bildung In A World Of Difference*. *Studies in Philosophy and Education* 21: 343–351. (9 sider) [Biesta præsenterer et rids af dannelsesbegrebets historie og lancerer derefter sit eget bud på de værdier, der bør fremmes i uddannelsessystemet og som dannelsesbegrebet kan tilskrives. Biesta forholder sig dog generelt meget kritisk til dannelsesbegrebet i lyset af hans post-strukturelle udgangspunkt]

Supplerende litteratur

- Klafki, W. (2001). *Dannelsesteori og didaktik – Nye studier*. Kapitel: Anden studie: Grundtræk af et nyt almindannelseskoncept. I *centrum: tidstypiske nøgleproblemer* (pp. 59-103). Klim. (43 sider) (supplerende litteratur) [Den tyske didaktiker Wolfgang Klafkis arbejde har været meget populært inden for bl.a. lærerkredse, idet han både fremskriver en klassisk dannelsesteori, og fremhæver konkrete undervisningsmæssige implikationer herfra. Uddraget beskriver hans senere arbejder med dannelsesteorien, der bl.a. trækker på Habermas' tre erkendelsesinteresser].

11. Forelæsning: Følelser og magt i spil i uddannelseskontekster

2 timer v/ Casper Feilberg

Følelser og magt er en uomgængelig del af uddannelseskontekster. To grundlæggende forskellige perspektiver præsenteres; et psykoanalytisk perspektiv på følelsernes betydning

for læring, og en eksistentiel-fænomenologisk analyse af magt og selvrefleksion inden for en universitetskontekst. Begge traditioner har det til fælles, at de tematiserer processer og erfaringer som går på tværs af rollerne privatperson og studerende/underviser, og vi se sammenhænge for at fremme reel læring og dannelse.

Forelæsningens pensum:

- White, J. (2002). On 'learning' and 'learning about': W. R. Bion's theory of thinking and educational praxis. In: D. Barford (ed.), *The ship of thought. Essays on Psychoanalysis and Learning*, pp. 84-105. Karnac Books. (21 sider) [Hvad sker der af processer i underviseren og i den studerende og i gruppen, som har betydning for transformative læreprocesser? White præsenterer en psykoanalytisk forståelse med fokus på følelsernes betydning. For en dansk redegørelse for Bions begreber, se Feilberg (2014, pp. 161ff)]
- Feilberg, C. (2015). Selvrefleksion som uddannelsesgreb – en kritisk diskussion. *Nordiske Udkast*, (2), 42- 78. (udkommet december 2016) (27 sider). [Selvrefleksion angår et beredskab til at forholde sig selvkritisk til egen praksis, samt til anvendelsen af viden ved intervention i forhold til andre (borgere, grupper). Underviseren kan understøtte de studerendes tilegnelse af selvrefleksion ved bl.a. at interessere sig for deres motivation og faglige problemer ud fra et processuelt og psykologisk perspektiv. Dette kan opfattes som en overvågning af de studerendes adfærd og sproglige udtryk på et niveau, som er privat og ofte ukendt af personen selv. Denne praksis må derfor underkastes kritik og selvrefleksion.]
- Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. 2. udgave. Klim [Kapitel 8.]

12. Forelæsning: Pædagogisk psykologi og uddannelsessystemet fra et postmoderne og neoliberalt perspektiv

2 timer v/ Thomas Szulevicz

I denne forelæsning belyses, hvordan uddannelsessystemet aktuelt er influeret af forskellige både postmoderne og neoliberale tendenser. Forelæsningen diskuterer, hvorledes disse tendenser påvirker pædagogisk praksis samt forståelsen af læring og pædagogik.

Forelæsningens pensum:

- Biesta, G. (2015). Resisting the seduction of global education measurement industry: notes on the social psychology of PISA. *Ethics and Education*, 10:3, 348-360. (12 sider)
- Pedersen, O. K. (2011). Skolen og den opportunistiske person. I: O.K. Pedersen *Konkurrencestaten*. Hans Reitzels Forlag. København (32 sider) (supplerende litteratur)
- Sugarman, J. (2015). Neoliberalism and Psychological Ethics. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*. 35(2), 103-116. (13 sider)
- Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. Klim.

Supplerende litteratur

- Lyotard, J.F. (1982). *Viden og det postmoderne samfund*. Århus: Slagmarks Skyttegravsserie. Kap. 1-7 (43 sider)

13. Forelæsning: Digitalitet og (ud)dannelse.

2 timer v/ Bo Allesøe Christensen

Denne forelæsning vil introducere til digitale teknologier og uddannelse. Fokus vil ikke være på tekniske detaljer, men på den rammesætning der er behov for, for at forstå digitale teknologiers betydning i en pædagogisk psykologisk kontekst. Som vi vil se, kræver det dels en introduktion til hvad teknologi er, og dels en introduktion til det særlige ved digital teknologi. Centralt vil være et fokus på begreberne "technological non-consciousness" og digital dannelse. Begge dele vil lægge op til en diskussion af digital og uddannelse i forhold til centrale temaer i introduceres til på de andre kursusgange. Med forbehold for mulige ændringer vil følgende litteratur blive brugt.

Forelæsningens pensum:

- Floridi, L. (2014). *The 4th revolution. How the infosphere is reshaping Human Reality*. (Uddrag). (p.25-58) (34 sider)
- Gane, N., C. Venn and M. Hand (2007). Ubiquitous Surveillance: Interview with Katherine Hayles, *Theory, Culture & Society* 24(7-8): 349-58. (10 sider)
- Hayles, N.K. (2006) 'Unfinished Work: From Cyborg to the Cognisphere', *Theory, Culture & Society* 23(7-8): 159-66. (7 sider)

Supplerende litteratur

- Bundsgaard, J. (2017). *Digital Dannelse* (p. 7-56). Aarhus Universitetsforlag. (p. 49 sider)
- Chayko, M. (2022). *Connecting – How we form social bonds and communities in the internet age* (p.7-37). Albany, NY: State University of New York Press. (Uddrag) (xx sider) (31 sider)
- Thrift, N. (2004). Remembering the Technological Unconscious by Foregrounding Knowledges of Position. *Environment and Planning D: Society and Space*, 22(1), 175-190. <https://doi.org/10.1068/d321t> (16 sider) (supplerende litteratur)
- Turkle, S. (2011). *Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other* (p.1-20). Basic Books (uddrag) (20 sider)

14. Forelæsning: Pædagogisk psykologi i socialt regi

2 timer v/ Mogens Jensen

På Aalborg Universitet hører pædagogisk arbejde i socialt regi med under pædagogisk psykologi. I forelæsningen tages fat i nogle af de metateoretiske diskussioner i psykologien, og de kobles med praktiske problemstillinger i socialt arbejde. Vægten ligger på at demonstrere betydningen af de forskellige teoretiske ståsteder for det praktiske arbejde. Det indebærer selvfølgelig også en indkredsning af de problemstillinger, man arbejder med i socialt regi og psykologens muligheder heri. hører pædagogisk arbejde i socialt regi med under pædagogisk psykologi. I forelæsningen tages fat i nogle af de metateoretiske diskussioner i psykologien, og de kobles med praktiske problemstillinger i socialt arbejde. Vægten ligger på at demonstrere betydningen af de forskellige teoretiske ståsteder for det praktiske arbejde. Det indebærer selvfølgelig også en indkredsning af de problemstillinger, man arbejder med i socialt regi og psykologens muligheder heri.

Forelæsningens pensum:

- Jensen, M. (2011). Socialpædagogisk behandlingsarbejde. *Tidsskrift for Socialpædagogik* (13 sider)

- Jensen, M. (2015). Catalytic Models Developed Through Social Work. *Integrative Psychological and Behavioral Science*. 49, 56-72. (16 sider)

15. Forelæsning: Pædagogisk psykologi og praktisk handlekompetence

2 timer v/ Mogens Jensen

En af de klassiske diskussioner i pædagogisk psykologi er sammenhæng mellem teori og praksis. Der er mange eksempler på undervisning og teori, der ikke slår igennem i de praktiske handlinger. Her er det relevant med både en psykologisk forståelse af menneskets handling, men også af forskellige teoretiske ståsteders betydning for, hvordan man forstår erkendelse. Dette giver så igen forskellige bud på, hvordan man formidler eller erhverver viden, der omsættes i handling.

Forelæsningens pensum:

- Bateson, D. (1998). De logiske kategorier for læring og kommunikation. Sd.282-308 i *Mentale systemers økologi*, København: Akademisk Forlag (28 sider)
- Molander, B. (2015). *The Practice of Knowing and Knowing in Practices* ch. 3 Frankfurt am Main: Peter Lang Edition (27 sider)

16. Forelæsning: Marginalisering i uddannelsessystemet

2 timer v/ Noomi Matthiesen

En bestandig udfordring i uddannelsessammenhæng er marginalisering. Til trods for mange forskellige typer af indsatser er socio-økonomiske status, køn, etnicitet, forældres uddannelsesniveau, samt diagnosekultur mf. alle faktorer, der har stor indflydelse på, hvor godt elever klarer sig i skolen. Denne forelæsning tager fat i forskellige perspektiver på marginalisering i uddannelsessystemet, og belyser marginalisering ved at inddrage diskussioner fra skole-hjemsamarbejdespraksissen.

Forelæsningens pensum:

- Lareau, A. (1987). Social class differences in family-school relationships: The importance of cultural capital. *Sociology of Education*, 60(2), 73-85. doi: 10.2307/2112583. (12 sider)
- Mehan, H. (1992). Understanding inequality in schools: The contribution of interpretive studies. *Sociology of Education*, 65, 1-20. (20 sider)

17. Forelæsning: Etnicitet og uddannelse

2 timer v/ Noomi Matthiesen

Etniske minoritets elever klarer sig statistisk set vedvarende dårligt i skolesystemet. Der er mange forskellige grunde til dette. Denne forelæsning tager fat i et poststrukturalistisk perspektiv på denne problemstilling, og peger på de udfordringer, der knytter sig til en smal normativ forståelse af 'den gode elev', 'danskhed' samt forståelser af rigtig/forkert.

Forelæsningspensum:

- Matthiesen, N. (2017). Working together in a Deficit Logic. Home-School Partnerships with Somali Diaspora Parents. *Race, Ethnicity and Education*. 20(4) pp. 495-407. (12 sider)

- Youdell, D. (2003). Identity traps or how black students fail: The interactions between biographical, sub-cultural, and learner identities. *British Journal of Sociology of Education*, 24(1), 3-20. <https://doi.org/10.1080/01425690301912> (17 sider)

18. Forelæsning: Køn og pædagogik

2 timer v/ Paula Cavada-Hrepich

Drenge klarer sig konsekvent dårligere end piger i uddannelsessystemet på nærmest alle målbare parametre. Denne forelæsning analyserer og diskuterer, hvorledes denne kønsforskel kan forstås, og der præsenteres forskellige teoretiske positioner til forståelsen af kønsforskellene. Fænomenet "12-talspiger" berøres ligeledes, og der kastes i forelæsningen kritisk lys på, hvordan der florerer mange stereotypiske forestillinger knyttet til køn.

Forelæsningens pensum:

- Brinkmann, S. & Szulevicz, T. (2012). Feminiseringstesen: For god til at være falsk? *Dansk Pædagogisk Tidsskrift*. 4, 12, 85-93. (8 sider)
- Dumais, S.A. (2002). Cultural Capital, Gender and School Success: The Role of Habitus. *Sociology of Education*. Vol. 75 (1), 44-68. (22 sider)

19. Forelæsning: Afrunding, opsamling og evaluering

4 timer v/ Paula Cavada-Hrepich & Thomas Szulevicz

Denne forelæsning tegner et overordnet landskab over feltet og trækker trådene tilbage til første forelæsning. Derudover arbejdes der på eksamensforberedelse og der afsættes tid til spørgsmål og evaluering.

20. Kollektiv feedback

1 timer v/ Paula Cavada-Hrepich

In this session we will feedback about the examination, showing the strengths and weakness, as we as possibilities of improvement for future written assignments.

Workshopdagsoversigt med pensum

1. Workshop med introduktion til pædagogisk psykologi

3 timer (x2) v/ Mogens Jensen

Gennem arbejde med en længere, opdelt case introduceres til temaer og perspektiver i pædagogisk psykologi. Til hver del af casen fokuserer en række spørgsmål til gruppearbejdet på temaer og perspektiver i pædagogisk psykologi. I opsamlingen på gruppediskussionerne peges på, hvor de forskellige temaer og perspektiver (bl.a.) behandles i forelæsningsrækken. Ideen er at introducere til disse forskellige temaer og perspektiver ud fra casen – en slags PBL-introduktion til pædagogisk psykologi.

Workshops pensum:

- Egentlig kunne man sætte hele kursets pensum på, da det er en introduktion, men det er ikke en forudsætning for at deltage, så læs evt. det, I finder mest interessant.

2. Who learns, and what, how and when?

3 timer (x2) v/ Paula Cavada-Hrepich

In this workshop, we will discuss how the different learning theories reviewed so far try to explain the complexities of learning. For this purpose, we will analyse a short video clip of a learning situation where children with different performance levels resolve a task. Guided by the questions who learns, what is being learned, how is being learned, and when is learning occurring, we will explore how different theories try to understand the learning situation of these children.

Workshops pensum:

- The workshop will use the literature that students have reviewed in previous lectures.

3. Problemorienteret analyse af aktuelle pædagogisk-psykologiske problemstillinger

3 timer (x2) v/ Casper Feilberg

Gruppearbejdet organiseres ved at gruppe dannes ved at man vælger sig ind på afgrænsede cases eller problemstillinger, eller på åbne og selvdefinerede problemfelter, som man er optaget af, og som man ønsker at analysere og diskutere via pædagogisk-psykologisk teori. Man har altså mulighed for selv at vælge de nærmere eksempler og observationer, som danner grundlag for de faglige diskussioner: herved er arbejdet problemorienteret og gruppeorganiseret. Gruppens refleksioner deles via et resumé på Moodle, og vi samler op i plenum.

Workshops pensum:

- Gruppearbejdet forudsætter ikke at specifikke tekster er læst på forhånd. Workshoppen gør det bl.a. muligt at inddrage projektpædagogisk, dannelseseoretisk og psykoanalytisk teori, afhængig af problemstillingen, men afhængig af problemstillingen er anden pensum også aktuelt at inddrage.

4. Innovation, evidens, standardisering i pædagogisk-psykologisk arbejde

3 timer (x2) v/ Mogens Jensen & Charlotte Wegener

Der er først 2 x ½ timers forelæsning, hvorefter de studerende i nogle omgange arbejder med en case afvekslende med plenum opsamling.

Forelæsning 1: Evidens, standardisering & evaluering Mogens Jensen

En af tilgangene til udvikling af arbejdet i den offentlige sektor er 'evidensbaseret praksis' og standardisering af indsatser. Disse berører en klassisk pædagogisk psykologisk opgave omkring evaluering med henblik på udvikling. Forelæsningen vil berøre en række væsentlige diskussioner af relevans for den praktiske udvikling og implementering af indsatser.

Forelæsning 2: Innovation og læring – hvordan, hvad og hvorfor? Charlotte Wegener

Innovation er på dagsordenen, politisk, organisatorisk og i læreplaner og studieordninger på alle niveauer i vores uddannelsessystem. I denne forelæsning skal vi se på, hvad

innovationsbegrebet betyder i et læringsperspektiv. Hvad kan det, og hvad kan det ikke? Hvad kan innovation bidrage med i pædagogikken? Skal elever og studerende blive bedre til at omsætte faglig viden til salgbare produkter, eller handler innovationsdagsordenen snarere om at opdrage og uddanne dem til demokrati eller evnen til at få et lykkeligt liv? Skal pædagogerne og underviserne være innovative for at styrke børnenes og de unges motivation og læring? Eller er det måden at drive uddannelse på, der skal innoveres? Hvem bestemmer? Og hvad gør man, hvis man er uenig eller ikke har lyst til at være innovativ?

Workshop pensum

- Dixon, R. (2007). Systemic Thinking: A Framework for Research into Complex Psychosocial Problems. *Qualitative Research in Psychology*, 4 (1), 145-166 <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14780880701473532> (22 sider)

5. Etnicitet, marginalisering & læring

3 timer (x2) v/ Noomi Matthiesen

Workshoppen tager udgangspunkt i en case omkring etnicitet og marginalisering i skolen. Gruppearbejde og diskussioner i plenum vil omhandle marginaliseringsprocesser, og hvordan man kan forstå læringsbetingelserne for eleverne i casen. Pensum til arbejdet vil derfor være pensum fra forelæsningserne om marginalisering og etnicitet, såvel som alle forelæsninger om læringsteori.

Workshops pensum:

- Pensum til arbejdet vil være pensum fra forelæsningserne om marginalisering og etnicitet, såvel som alle forelæsninger om læringsteori.

6. Trivselskrisen i uddannelsessystemet - pædagogik eller sundhed?

3 timer (x2) v/ Thomas Szulevicz

I denne workshop beskæftiger vi os med det forhold, at en stigende andel børn og unge i uddannelsessystemet ser ud til at mistrives. På workshoppen diskuteres:

Hvorfor så mange børn og unge ser ud til at mistrives

Hvordan problemstillingen kan håndteres

Samt hvorvidt trivselsudfordringerne skal forstås som udtryk for en pædagogisk og/eller sundhedsmæssig problemstilling

Workshops pensum:

Workshoppen vil forsøge at perspektivere til forskellige perspektiver på pensum. Herudover vil dele af jeres pensum fra klinisk psykologi også være relevant.

- Jensen, M. (2015). "Fra focus på evidens til kvalitet" *Social Kritik* nr.143 sd.14-24 (10 sider)
- Mulgan G. (2012). Social Innovation Theories: Can Theory Catch Up with Practice? In: Franz HW, Hochgerner J., Howaldt J. (eds) Challenge Social Innovation. Springer, Berlin, Heidelberg, pp. 19-42. (23 sider)

SAMLET PENSUM TIL KURSUSMODULET

Bøger:

Tanggaard, L. & Nielsen, K. (2018). *Pædagogisk psykologi – en grundbog*. 2. udgave. Klim (270 sider)

Tekster:

- Anderson, J., Reder, L., & Simon, H. (1996). Situated Learning and Education. *Educational Researcher*. 25(4), 5–11. <https://doi.org/10.3102/0013189X025004005> (6 sider)
- Bateson, D. (1998). De logiske kategorier for læring og kommunikation. Sd.282-308 i *Mentale systemers økologi*, København: Akademisk Forlag. (28 sider)
- Biesta, G. (2002). Bildung And Modernity: The Future Of Bildung In A World Of Difference. *Studies in Philosophy and Education*. 21, 343–351. (9 sider)
- Biesta, G. (2015). Resisting the seduction of global education measurement industry: notes on the social psychology of PISA. *Ethics and Education*, 10:3, 348-360. (12 sider)
- Brinkmann, S. (2006). *John Dewey – en introduktion*. (kap. 7 "Fællesskabets pædagogik", s. 173-209) København: Hans Reitzels Forlag. (35 sider)
- Brinkmann, S. & Szulewicz, T. (2012). Feminiseringstesen: For god til at være falsk?. *Dansk Pædagogisk Tidsskrift*. 4(12) 85-93. (8 sider)
- Chaiklin, S. (2003). The Zone of Proximal Development in Vygotsky's Analysis of Learning and Instruction. In A. Kozulin, B. Gindis, V. Ageyev, & S. Miller (Eds.), *Vygotsky's Educational Theory in Cultural Context* (Learning in Doing: Social, Cognitive and Computational Perspectives, pp. 39-64). Cambridge: Cambridge. (26 sider)
- Dixon, R. (2007). Systemic Thinking: A Framework for Research into Complex Psychosocial Problems. *Qualitative Research in Psychology*. 4 (1), 145-166
<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14780880701473532> (22 sider)
- Dumais, S.A. (2002). Cultural Capital, Gender and School Success: The Role of Habitus. *Sociology of Education*. 75(1), 44-68. (22 sider)
- Feilberg, C. (2014). *Indledning og Dannelsesbegrebet*, fra Dannelsen af en psykologisk og videnskabelig habitus hos psykologistuderende, hhv. pp. 1-7 & 92-104. Ph.d. afhandling, Roskilde Universitet. Publiceret på www.livsverden.dk/feilberg. (20 sider)
- Feilberg, C. (2015). Selvrefleksion som uddannelsesgreb – en kritisk diskussion. *Nordiske Udkast*, 2, 42- 78. (udkommet december 2016) (27 sider).
- Floridi, L. (2014). *The 4th revolution. How the infosphere is reshaping Human Reality*. (Uddrag) (34 sider)
- Freire, P. (2005). Chapter one. In *Pedagogy of the oppressed* (pp.43-69). New York: Continuum. (21 sider)
- Gane, N., C. Venn and M. Hand (2007). Ubiquitous Surveillance: Interview with Katherine Hayles. *Theory, Culture & Society*, 24(7–8), 349–58. (10 sider)
- Giroux, H. (1983). Ideology and agency in the process of schooling. *The Journal of Education*, 165(1), 12-34. (23 sider)
- Greeno, J.G. (1997). On claims that answer the wrong questions. *Educational Researcher*, 26(1), 5-17. doi: 10.3102/0013189X026001005. (12 sider)
- Hattie, J. & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*. 77(1), 81-112. (31 sider).
- Hayles, N.K. (2006). Unfinished Work: From Cyborg to the Cognisphere. *Theory, Culture & Society*. 23(7–8). 159–66. (7 sider)

- Illeris, K. (1985 [1981]). *Modkvalificeringens pædagogik – problemorientering, deltagerstyring og eksemplarisk indlæring*. (2. oplag, nyt forord). København: Unge Pædagoger [1. Indledning p.25-34, 4. Grundlæggende didaktiske principper pp. 93-117. (31 sider)
- Jensen, M. (2011). Socialpædagogisk behandlingsarbejde. *Tidsskrift for Socialpædagogik* (13 sider)
- Jensen, M. (2015). Catalytic Models Developed Through Social Work. *Integrative Psychological and Behavioral Science* 49, 56-72. (16 s.)
- Jensen, M. (2015). Fra focus på evidens til kvalitet. *Social Kritik*. 143, 14-24 (10 sider)
- Kirschner, P., & van Merriënboer, J. (2013). Do Learners Really Know Best? Urban Legends in Education. *Educational Psychologist*, 48(3), 169–183.
<https://doi.org/10.1080/00461520.2013.804395> (12 sider)
- Krogh, L., Olsen, J. B., & Rasmussen, P. (2008). Indledning. I: L. Krogh, J.B. Olsen & P. Rasmussen (red.), *Projekt pædagogik: perspektiver fra Aalborg Universitet* (pp. 9-10). Aalborg: Aalborg Universitetsforlag. (2 sider)
- Lareau, A. (1987). Social class differences in family-school relationships: The importance of cultural capital. *Sociology of Education*, 60(2), 73-85. doi: 10.2307/2112583. (12 sider)
- Lave, J. (2009). The Practice of Learning. In: K. Illeris (ed.) Contemporary theories of learning: Learning theorists... in their own words. Routledge: New York, pp. 200-208. (8 sider)
- Luhmann, N. (2006). System as Difference. *Organization*, 13(1), 37–57.
<https://doi.org/10.1177/1350508406059638> (20 sider)
- Lyotard, J.F. (1982). *Viden og det postmoderne samfund*. Århus: Slagmarks Skyttegravsserie. Kap. 1-7 (43 sider).
- Matthiesen, N. (2017). Working together in a Deficit Logic. Home-School Partnerships with Somali Diaspora Parents. *Race, Ethnicity and Education*. 20(4) pp. 495-407. (12 sider)
- Mehan, H. (1992). Understanding inequality in schools: The contribution of interpretive studies. *Sociology of Education*. 65, 1-20. (20 sider)
- Molander, B. (2015). *The Practice of Knowing and Knowing in Practices* ch. 3 Frankfurt am Main: Peter Lang Edition (27 sider)
- Mulgan G. (2012). Social Innovation Theories: Can Theory Catch Up with Practice? In: Franz HW. Hochgerner J., Howaldt J. (eds) Challenge Social Innovation. Springer, Berlin, Heidelberg, pp. 19-42.) (23 sider)
- Nielsen, K. & Klitmøller, J. (2017). Blinde pletter i den synlige læring. Kritiske kommentarer til "Hattie-revolutionen." *Nordic Studies in Education*. 1, 3-18 (15 sider)
- Packer, M. J. & Goicoechea (2000). Sociocultural and Constructivist Theories of Learning: Ontology, Not Just Epistemology. *Educational Psychologist* 35(4), 227-241. (14 sider).
- Pashler, H., Mcdaniel, M., Rohrer, D., & Bjork, R. (2008). Learning Styles: Concepts and Evidence. *Psychological Science in the Public Interest*, 9(3), 105–119.
<https://doi.org/10.1111/j.1539-6053.2009.01038.x> (13 sider)
- Rasmussen, J. (1998). Radikal og operativ konstruktivisme, s. 120 – 137. I Bisgaard, N.J. (red.). *Pædagogiske Teorier*, 3. udgave. Værløse: Billesø & Baltzer. (18 sider).

- Roediger, H. L., & Karpicke, J. D. (2006). Test-Enhanced Learning: Taking Memory Tests Improves Long-Term Retention. *Psychological Science*, 17(3), 249–255. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2006.01693.x> (7 sider)
- Rogers, C. (1969). Freedom to learn. Ohio: Merrill. pp. 157-164, 279-297. (18 sider)
- Sugarman, J. (2015). Neoliberalism and Psychological Ethics. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*. 35(2), 103-116. (13 sider)
- Terhart, E. (2011). Has John Hattie really found the holy grail of research on teaching? An extended review of *Visible Learning*. *Journal of Curriculum Studies*.43(3), 425-438. (13 sider)
- White, J. (2002). On 'learning' and 'learning about': W. R. Bion's theory of thinking and educational praxis. In: D. Barford (ed.), *The ship of thought. Essays on Psychoanalysis and Learning*, pp. 84-105. Karnac Books. (21 sider)
- Wood, D., Bruner, J., & Ross, G. (1976). The role of tutoring in problem solving. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 17(2), 89–100. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1976.tb00381.x> (12 sider)
- Youdell, D. (2003). Identity traps or how black students fail: The interactions between biographical, sub-cultural, and learner identities. *British Journal of Sociology of Education*, 24(1), 3-20. <https://doi.org/10.1080/01425690301912> (17 sider)

I alt: 1043